

DONOSTIA / SAN SEBASTIÁN 2016
EUROPAKO KULTUR HIRIBURUA
CAPITAL EUROPEA DE LA CULTURA
DSS2016.EU

Babeslea / Patrocinador

Elkarlanean / En colaboración con

HIDRO LOGIKAK, IBAITIK BADIARA DEL RÍO A LA BAHÍA

URA MATERIA GISA
EL AGUA COMO MATERIA

Euskara / Castellano

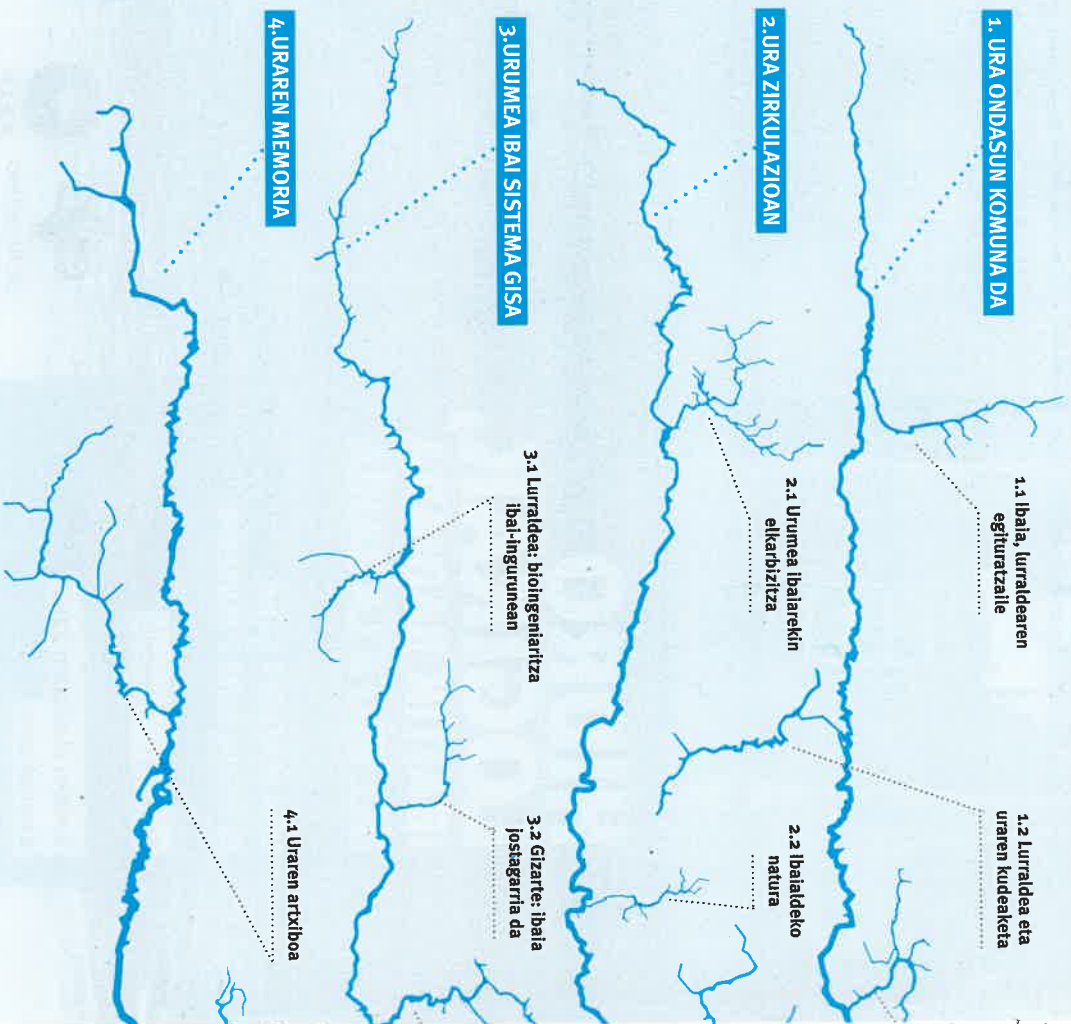
2016ko otsailaren 22tik
azaroak 12ra

Del 22 de febrero al
12 de noviembre de 2016

DONOSTIA / SAN SEBASTIÁN 2016
EUROPAKO KULTUR HIRIBURUA
CAPITAL EUROPEA DE LA CULTURA
DSS2016.EU

28 @ 19:00
PLASTIKA

- ✓ Pieza artistikoa ♡ Tokia zehazteko ♣ 38. or
- ✓ Pieza artistika ♡ Lugar por determinar ♣ p. 76

29 @ 11:30

- BERTSO SAIOA URUMEA IBAIERTZEAN**
- ♡ Via Foral Jatekxoa ♣ 38. or
- RECITAL DE BERTSULARIS AL BORDE DEL URUMEA**
- ♡ Restaurante Via Foral ♣ p. 76

AZAROA - NOVIEMBRE

7-11 @ 9:00-14:00

- ITURRIKO ERREKA:**
- BIOINGENIARITZA TAILER PRAKTIKOAK**
- ✓ Tailerra ♡ Donostia ♣ 26. or
- ITURRIKO ERREKA:**
- TALLERES PRÁCTICOS DE BIOINGENIERÍA**
- ✓ Taller ♡ San Sebastián ♣ p. 64.

8-9 @ 9:30-13:30

- IBAIA ETA HIRIA:**
- ELKARBIZITZA BERRI BATERANTZ**
- ✓ Tailerra ♡ Tokia Zehazteko ♣ 27. or
- EL RIO Y LA CIUDAD:**
- HACIA UNA NUEVA CONVIVENCIA**
- ✓ Taller ♡ Lugar por determinar ♣ p. 65

9 @ 19:00

- IBAIAREN BIZIBERITZEA HIRI INGURUNEAN**
- ✓ Hitzaldia ♡ Tokia zehazteko ♣ 29. or
- LA REVITALIZACIÓN FLUVIAL EN MEDIO URBANO**
- ✓ Conferencia ♡ Lugar por determinar ♣ p. 67

10 @ 19:00

- IBAIAREN BIZIBERITZEA HIRI INGURUNEAN**
- ✓ Hitzaldia ♡ Tokia zehazteko ♣ 29. or
- LA REVITALIZACIÓN FLUVIAL EN MEDIO URBANO**
- ✓ Conferencia ♡ Lugar por determinar ♣ p. 67

11-12

- EUROPAKO BIOINGENIARITZA FEDERAZIOAREN ETA AEIPE-REN (ASOCIACIÓN ESPAÑOLA DE INGENIERÍA DEL PAISAJE) NAZIOARTEKO KONGRESUA**
- ✓ Kongresua ♡ Tokia zehazteko (Donostia)
- ♣ 31. or
- CONGRESO INTERNACIONAL DE LA FEDERACIÓN EUROPEA DE BIOINGENIERÍA Y LA ASOCIACIÓN ESPAÑOLA DE INGENIERÍA DEL PAISAJE**
- ✓ Congreso ♡ Lugar por determinar (Donostia)
- ♣ p. 69

12 @ 9:00

- TRUNKADA ERREKA: TXANGOA (DONOSTIA)**
- ✓ Txangoa ♡ Topalekua: Federico García Lorca pasealekua 10 ♣ 29. or
- TRUNKADA ERREKA: EXCURSIÓN (SAN SEBASTIÁN)**
- ✓ Excursión ♡ Lugar de encuentro: Paseo Federico García Lorca 10 ♣ p. 67

17 9:30-13:30

MANDOEGIKO ERREKA:

IBAIA ZAINTZEN IKASTEN

✓ Tailerra 9 Astigarra eta Donostia 30. or

MANDOEGIKO ERREKA:

APRENDIENDO A CUIDAR EL RÍO

✓ Taller 9 Astigarra y San Sebastián 1 p. 68

23 18:30

SIVENSEKO URTEGIAREN PROIEKTUAREN

AURKAKO BORROKA

✓ Topaketa 9 Kaxilda Liburudenda 23. or

LA LUCHA CONTRA EL PROYECTO DE LA PRESA DE

SIVENS

✓ Encuentro 9 Librería Kaxilda 1 p. 61

24 9:30-13:30

MANDOEGIKO ERREKA:

IBAIA ZAINTZEN IKASTEN

✓ Tailerra 9 Astigarra eta Donostia 30. or

MANDOEGIKO ERREKA:

APRENDIENDO A CUIDAR EL RÍO

✓ Taller 9 Astigarra y San Sebastián 1 p. 68

URRIA - OCTUBRE

1 9:30-13:30

MANDOEGIKO ERREKA:

IBAIA ZAINTZEN IKASTEN

✓ Tailerra 9 Donostia 30. or

MANDOEGIKO ERREKA:

APRENDIENDO A CUIDAR EL RÍO

✓ Taller 9 San Sebastián 1 p. 68

8 9:30-13:30

MANDOEGIKO ERREKA:

IBAIA ZAINTZEN IKASTEN

✓ Tailerra 9 Donostia 30. or

MANDOEGIKO ERREKA:

APRENDIENDO A CUIDAR EL RÍO

✓ Taller 9 San Sebastián 1 p. 68

15 9:30-13:30

MANDOEGIKO ERREKA:

IBAIA ZAINTZEN IKASTEN

✓ Tailerra 9 Donostia 30. or

MANDOEGIKO ERREKA:

APRENDIENDO A CUIDAR EL RÍO

✓ Taller 9 San Sebastián 1 p. 68

22 18:00

ZINEMA DOKUMENTALA ETA MEMORIA:

TOPAKETA PATRICIO GUZMANEKIN

✓ Hitzaldia 9 Tabakalera 37. or

CINE DOCUMENTAL Y MEMORIA:

ENCUENTRO CON PATRICIO GUZMÁN

✓ Conferencia 9 Tabakalera 1 p. 75

22 21:00

FILM PROIEKZIOA: "EL BOTÓN DE NÁCAR"

✓ Proiektzioa 9 Tabakalera 37. or

PROYECCIÓN: "EL BOTÓN DE NÁCAR"

✓ Proyección 9 Tabakalera 1 p. 75

26 19:00

IZUGARRIKERIAREN MEMORIA:

ZAPIRAINDARREN GERRA ZIBILA

✓ Hitzaldia 9 Cristina Eneako Baliabideen Etxea

37. or

MEMORIA DE LA ATROCIDAD:

LA GUERRA CIVIL DE LOS ZAPIRAIN

✓ Conferencia 9 Centro de Recursos Medio

Ambientales de Cristina Enea 1 p. 75

27 19:00

MEMORIA. EZ-MEMORIA.

ESANAHIA. EZA-NAHIA

✓ Hitzaldia 9 Cristina Eneako Baliabideen Etxea

38. or

MEMORIA. DES-MEMORIA.

SIGNIFICAR. DE-SIGNIFICAR

✓ Conferencia 9 Centro de Recursos Medio

Ambientales de Cristina Enea 1 p. 76

AURKIBIDEA

1. URA ONDASUN KOMUNA DA 6

- 1.1. Ibaia, lurraldearen egituratzailerik
- 1.2. Lurraldea eta uraren kudeaketa
- 1.3. Ura merkantzia gisa

2. URA ZIRKULAZIOAN 16

- 2.1. Urumea ibaiarekin elkarbizitza
- 2.2. Ibaialdeko natura
- 2.3. Presagainak, urtegiak eta urperatutako herriak

3. URUMEA IBAI-SISTEMA GISA 24

- 3.1. Lurraldea: bioingeniaritza ibai-ingurunean
- 3.2. Gizarte: ibaia jostagarria da
- 3.3. Kultura: ibaitik badiara kongresua

4. URAREN MEMORIA 32

- 4.1. Uraren artxiboa
- 4.2. Memoriaren poetikak

5. HELBIDEAK 39

6. LABURPEN KRONOLOGIKOA 78

1.3 Ura merkantzia gisa

2.3 Presagainak, urtegiak eta urperatutako herriak

3.3 Kultura: ibaitik badiara kongresua

4.2 Memoriaren poetikak

HIDROLOGIKAK, IBAITIK BADIARA

“Ibai beretan gara sartzen eta ez sartzen,
[gerok] baikara eta ez baikara”

Heraklito

Ur asko joan da Urumean behera Cristina Enea Fundazioak, beste hainbat erakunde, kolektibo eta eragile sozialekin elkarlanean, *HidroLogikak* proiektua abian jarri zuenetik, hain zuzen ere, barnebiltzen dituen jarduera ugariaren gertaleku den Urumea ibaiaren arroitik eta bere ingurumetik uraren logikaz gogoeta egiteko helburuarekin.

Aurten, Donostia 2016 Fundazioarekin eta AELIP elkartarekin (Asociación Española de Ingeniería del Paisaje) elkarlanean, *HidroLogikak*, *ibaitik badiara* aurkezen da: ibaiarekin elkarbizitza prozesu berriak, eta bere urei ematen dizkiegun erabilera ezberdinei buruzko gogoetak bultzatu nahi dituen proiektua. Helburu hori bidelagun, Ezkurako iturburuak Donostiako bokaleraino, Urumearen ibaitaldeak, orobat bere materialtasun konkretua gaindituko duten hainbat gai eta jarduera zeharkatuz eramango gaitu, hala, Bidasoa, Deba eta Urola bezalako inguruko ibaitekin, nahiz Europako eta munduko beste ibai batzuekin harremanetan jar gaitzan.

Urak zernahi gizartetan duen garrantziak, likido elementuaren beharreakin, erabilerekin eta kudeaketarekin zerkusua duten beste testuinguru eta problematika batzuetara begirada zabaltzeko gonbia egiten digu. Bateragarritasunak eta kontrasteak antzemateak, urarekin eta gure ibaiarekin ezartzen ditugun harremanetan oinarritzen den jakintza batetik gogoeta egiten lagunduko digu.

Ivan Illichen H_2O eta *ahantzuraren urak*, lana erreferentziatuz hartuz, **URA MATE-RIA GISA** pentsatzeko ideia hurbiltzea da proposamena; adieren unibertsoko bat baltz moduan, zeinak Urumeko uretan murgiltzera eta gure ibaiari buruzko jakintzez, historiez, irudiez eta gogoetaz, nola, bere urek hautematen eta islatzen dutenaz busitzez daitzen baikatu. Burutzekoak diren jarduera, hitzaldi, taller, mahai-inguru, irteera, proiektzio eta erakusketek, programa gorpuzen duten lau ibaitide tematikoak hornituko dituzten ibaitar kontzeptuaren sare hidrografikoa osatuko dute: **Ura ondasun komun**a da, **Ura zirkulazioan**, **Urumea ibai-sistema gisa** eta **Uraren memoria**.

UZTAILA - JULIO

- 8 @ 9:30-13:30
MANDOEGIKO ERREKA: IBAIA ZAINTZEN IKASTEN
↘ Talerra @ Goizueta eta Donostia @ 30. or
- MANDOEGIKO ERREKA: APRENDIENDO A CUIDAR EL RÍO**
↘ Taller @ Goizueta y San Sebastián @ p. 68

- 15 @ 9:30-13:30
MANDOEGIKO ERREKA: IBAIA ZAINTZEN IKASTEN
↘ Talerra @ Hernani eta Donostia @ 30. or
- MANDOEGIKO ERREKA: APRENDIENDO A CUIDAR EL RÍO**
↘ Taller @ Hernani y San Sebastián @ p. 68

- 22 @ 9:30-13:30
MANDOEGIKO ERREKA: IBAIA ZAINTZEN IKASTEN
↘ Talerra @ Hernani eta Donostia @ 30. or
- MANDOEGIKO ERREKA: APRENDIENDO A CUIDAR EL RÍO**
↘ Taller @ Hernani y San Sebastián @ p. 68

IRAILA - SEPTIEMBRE

- 6 @ 19:00
UTZI BAKKAN BERGANTES IBAIA: SALVEM LO RIU
↘ Hitzaldia @ Cristina Eneako Ingurumen Balaibideen Etxea @ 14. or
- EL BERGANTES NO SE TOCA: SALVEM LO RIU**
↘ Conferencia @ Centro de Recursos Medio Ambientales de Cristina Enea @ p. 52

- 7 @ 19:00
EGAGUTZAREN ERATITZE PARTE-HARTZAILEA: INGURUMEN GATAZKEI HELITZEKO BALIOZKO PROPOSAMENA?
↘ Hitzaldia @ Cristina Eneako Ingurumen Balaibideen Etxea @ 15. or
- LA GENERACIÓN PARTICIPATIVA DEL CONOCIMIENTO: ¿UNA PROPUESTA VÁLIDA PARA ABOARDAR LOS CONFLICTOS AMBIENTALES?**
↘ Conferencia @ Centro de Recursos Medio Ambientales de Cristina Enea @ p. 53

- 8 @ 19:00
KANALA EZ DAGO SALGAI. 7 URTEKO HERRI-BORROKA ISABEL II. KANALAREN PRIVATIZAZIOAREN AURKA
↘ Hitzaldia @ Kaxilda Liburudenda @ 15. or
- EL CANAL NO SE VENDE. 7 AÑOS DE LUCHAS CIUDADANAS CONTRA LA PRIVATIZACIÓN DEL CANAL DE ISABEL II**
↘ Conferencia @ Librería Kaxilda @ p. 53

- 10 @ 9:30-13:30
MANDOEGIKO ERREKA: IBAIA ZAINTZEN IKASTEN
↘ Talerra @ Astigarraga eta Donostia @ 30. or
- MANDOEGIKO ERREKA: APRENDIENDO A CUIDAR EL RÍO**
↘ Taller @ Astigarraga y San Sebastián @ p. 68

- 13 @ 18:30
FILM PROIEKZIOA: "DAMNATION"
↘ Proiektzioa @ Gipuzkoako Argazkilaritza Elk. @ 22. or
- PROYECCIÓN: "DAMNATION"**
↘ Proyección @ Soc. Fotográfica de Gipuzkoa @ p. 60

- 14 @ 18:30
FILM PROIEKZIOA: "EL CIRUELO, UN PUEBLO BAJO LAS AGUAS"
↘ Proiektzioa @ Gipuzkoako Argazkilaritza Elk. @ 22. or
- PROYECCIÓN: "EL CIRUELO, UN PUEBLO BAJO LAS AGUAS"**
↘ Proyección @ Soc. Fotográfica de Gipuzkoa @ p. 60

- 15 @ 18:30
FILM PROIEKZIOA: "LOS MALOS SUEÑOS DE RENÉ PETIT"
↘ Proiektzioa @ Gipuzkoako Argazkilaritza Elk. @ 23. or
- PROYECCIÓN: "LOS MALOS SUEÑOS DE RENÉ PETIT"**
↘ Proyección @ Sociedad Fotográfica de Gipuzkoa @ p. 61

7 © 19:00

BATERA, BAINA EZ NAHASITA. URUMEAKO UR-UGAZTUNAK
 ▼ Hitzaldia ♡ Udal Liburutegi zaharreko sotoa (kripta) © 21. or

JUNTOS PERO NO REVUELTOS.

MAMÍFEROS ACUÁTICOS EN EL URÚMEA
 ▼ Conferencia ♡ Bajos de la antigua Biblioteca Municipal (cripta) © p. 59

9 © 19:00

"DANUBE REVISITED: THE INGE MORATH TRUCK PROJECT"
 ▼ Hitzaldia ♡ Gipuzkoako Argazkilarri Elkarte © 11. or

'DANUBE REVISITED:

THE INGE MORATH TRUCK PROJECT'
 ▼ Conferencia ♡ Sociedad Fotográfica de Gipuzkoa © p. 49

10 © 9:30-13:30

MANDOEGIKO ERREKA: IBAIA ZAINZEN IKASTEN
 ▼ Tailerra ♡ Goizueta eta Donostia © 30. or
MANDOEGIKO ERREKA: APRENDIENDO A CUIDAR EL RÍO
 ▼ Taller ♡ Goizueta y San Sebastián © p. 68

11 © 10:00

AÑARBEKO URAK DUEN URAREN ARAZKETA ETA HONDAKIN-URAREN TRATAMENDUAREN PLANTAK IKUSTEKO IRTEERA
 ▼ Txangoa ♡ Topagunea: Autobus Geltokia Pio XII plaza © 13. or
EXCURSIÓN A LAS PLANTAS DE POTABILIZACIÓN Y SANEAMIENTO DE AGUAS DEL AÑARBE
 ▼ Excursión ♡ Lugar de encuentro: Parada de autobuses Pio XII © p. 51

16 © 19:00

FILM PROIEKZIOA: "BURBUNAK ETA ETSAYAK"
 ▼ Proiektzioa ♡ Gipuzkoako Argazkilarri Elkarte © 21. or
PROYECCIÓN: "BURBUNAK ETA ETSAYAK"
 ▼ Proyección ♡ Sociedad Fotográfica de Gipuzkoa © p. 59

17 © 9:30-13:30

MANDOEGIKO ERREKA: IBAIA ZAINZEN IKASTEN
 ▼ Tailerra ♡ Goizueta eta Donostia © 30. or
MANDOEGIKO ERREKA: APRENDIENDO A CUIDAR EL RÍO
 ▼ Taller ♡ Goizueta y San Sebastián © p. 68

17 © 19:00

IZOKINA URUMEA IBAIAN, ITZULERA BATEN KRONIKA
 ▼ Hitzaldia ♡ Udal Liburutegi zaharreko sotoa (kripta) © 21. or
EL SALMÓN EN EL URÚMEA, CRÓNICA DE UN REGRESO

▼ Conferencia ♡ Bajos de la antigua Biblioteca Municipal (cripta) © p. 59

19 © 10:00-14:00

BIZIKLETA-TXANGOA URÚMEA IBAIALDETIK
 ▼ Txangoa ♡ Topatekua: Mikel Laboa pasabidea © 19. or
SALIDA EN BICICLETA POR LAS ORILLAS DEL URÚMEA
 ▼ Excursión ♡ Lugar de encuentro: Pasarela Mikel Laboa © p. 57

Ekainak 23 - Irailak 11

23 junio - 11 septiembre

UTZI BAKEAN BURGANTES IBAIA: SALVEM LO RIU
 ▼ Erakusketa ♡ Cristina Eneako Ingurumen Baliabideen Etxea © 14. or
EL BURGANTES NO SE TOCA: SALVEM LO RIU
 ▼ Exposición ♡ Centro de Recursos Medio Ambientales de Cristina Enea © p. 52

URA MATERIA GISA

URA MATERIA GISAK, uraren izatea eta erabilerak birpentsatzea proposatzen du; ura, historian zehar, eta, kontestuaeren arabera aldatzen den eta bilakaeran den material bezala ulertuz. Ura, alde batetik, bere izaera naturalaren eta ekologikoaren ikuspuntutik pentisa daiteke, hau da, H₂O konposatu kimiko moduan, baina orobat atzeman daiteke duen alderdi sakratua eta garbitzailea dela eta, dituen adierazpide sinbolikoengatik eta horien balioengatik, edota bere korronteez daramaten memoriagatik.

Oro har modernitatean sartzearekin bat, eta, industriaren garapenaz gero bereziki, ura, garbitasun elementutzat hartua izatera igaro zen -higienista ia erabat-, eta hiri berrietako zikinkeria eta hondakinak zirkularazteko erabiltzen zen. Ibaibideen kanalizazioek, estolderia sistemek eta obra hidraulikoek, uraren imajinarioan sakoneko aldaketa ekarri zuten, zikinkeria garbitu eta herrestan eraman, eta araztua izan ondoren atzera hasierako puntura itzultzen den zirkulazioan den uraren ideia zabalduz. Nolabait, ametsi, magiari, mitologiari eta memoriari loturik naturatik datorrikuin

uraren aurrean, kanalizatutako, hodiratutako, araztutako eta merkaturatutako ura gailendu zen, hala, merkantzia gisa, eta pribatizazioerako zein irabazpiderako gaitzat hartzen duen paradigma berriaren azpian paratuz.

Prozesu horien aitzinean, **URA MATERIA GISA**, oinarriko elementu horren historiakotasunari buruz gogoeta egitea nahi du, apustua egitea ura ondasun komun bezala hartua izatearen alde, eta, halaber, bere izaera magikoaren eta garbitzailearen berreskuratze, birsortze eta biziberritzearen alde; hartarako, bereziki landuko dira uraren memoria, ibaiaren poetikak eta politikak, sentiberatasun estetikoak, eta ibaiaren esperientziak eguneroko bizipenetan duen izatekoa.

Urumea ibaia, sorburutik badiaraino ibai-sistema konplexu gisa ulertuz gero, gure ibaiaren ekosistema hobetzeko eta ibaialdeaganako hurbilketa holistikoa ahalbidetuiko duten elkarbizitza eta kudeaketa parte hartzaile modu berriak praktikan jartzeko agertoki bizi bezala eratzten da.

HIDROLOGIKAK >> 1. IBAIBIDEA

URA ONDASUN KOMUNA DA

Gogoetabide
antropologikoa
eta politikoa

1.1. Ibatadarra
Ibaita, lurraldearen egiturazaille

1.2. Ibatadarra
Lurraldea eta uraren kudeaketa

1.3. Ibatadarra
Ura merkantzia gisa

21 @ 10:00

AMARAKO ERRIOAREN INGURUAN:

MEMORIA, HISTORIA ETA TOPONIMIATXANGOA

✓ Txangoa ♡ Cristina Eneako Ingurumen

Balabideen Etxea @ 36. or

EN TORNO A LA RÍA DEL URUMEA:

✓ **MEMORIA, HISTORIA Y TOPONIMIA**

✓ Excursión ♡ Centro de Recursos Medio

Ambientales de Cristina Enea @ p. 74

21 @ 17:00

URUMEA IBAIKO FAUNA ETA FLORA EZAGUTZEKO

TRAINERU-TXANGOA

✓ Txangoa ♡ Topalekua: Mikel Laboa Pasabidea

@ 20. or

EXCURSIÓN EN TRAINERA POR EL URUMEA PARA

CONOCER LA FAUNA Y LA FLORA DEL RÍO

✓ Excursión ♡ Lugar de encuentro: Pasarela Mikel

Laboa @ p. 58

28 @ 9:00

TXANGOA URUMEA ETA EZKURRA

(GOI BIDASOA) IBAIEN TURBUBUETARA

✓ Txangoa ♡ Pio XII autobus gettokia @ 20. or

EXCURSIÓN AL NACIMIENTO DEL RÍO URUMEA Y

ALTO BIDASOA (EZKURRA)

✓ Excursión ♡ Parada de autobús de Pio XII @ p. 58

31 @ 19:00

MUGA 'NATURALAK'

ESTATU-NAZIOAREN ERAIKUNTZAN

✓ Hitzaldia ♡ Cristina Eneako Ingurumen

Balabideen Etxea @ 10. or

LAS FRONTERAS NATURALES EN LA

CONSTRUCCIÓN DEL ESTADO-NACIÓN

✓ Conferencia ♡ Centro de Recursos Medio

Ambientales de Cristina Enea @ p. 48

EKAINA - JUNIO

2 @ 19:00

URUMEA IBAIA: AITXORRAK ETA MEHATXUAK

✓ Hitzaldia ♡ Udai Liburutegi zaharreko sotoa

(kriptia) @ 21. or

EL RÍO URUMEA: TESOROS Y AMENAZAS

✓ Conferencia ♡ Bajos de la antigua Biblioteca

Municipal (cripta) @ p. 59

3 @ 9:30-13:30

MANDOEGIKO ERREKA: IBAIA ZAINITZEN IKASTEN

✓ Tailerra ♡ Goizueta eta Donostia @ 30. or

MANDOEGIKO ERREKA: APRENDIENDO A CUIDAR

EL RÍO

✓ Taller ♡ Goizueta y San Sebastián @ p. 68

4 @ 19:00

FILM PROIEKZIOA: "LEVIATHAN"

✓ Proiektzioa ♡ Aquarium @ 10. or

PROYECCIÓN: "LEVIATHAN"

✓ Proyección ♡ Aquarium @ p. 49

4 @ 10:00

ZUMAIKO FLYSCH IBILBIDEA

✓ Txangoa ♡ Topagunea: Autobus Gettokia Pio XII

plaza @ 35. or

EXCURSIÓN AL FLYSCH DE ZUMAI

✓ Excursión ♡ Lugar de encuentro: Parada de

autobuses Pio XII @ p. 73

5 @ 11:00

FOSILEN TAILERRA ETA BISITA GIDATUA

"URAREN OROIMENAK" ERAKUSKETARA

✓ Tailerra ♡ Cristina Eneako Ingurumen

Balabideen Etxea @ 35. or

TALLER DE FÓSILES Y VISITA GUIADA A LA

EXPOSICIÓN "RECUERDOS DEL AGUA"

✓ Taller ♡ Centro de Recursos Medio Ambientales
de Cristina Enea @ p. 73

10-11 Ⓞ 9:30-13:30

IBAIA ETA NEKAZARITZA: UHOLDE-LAUTADA ETA ASTIGARRAGAKO BARATZAK

- ✓ Tailerra ♀ Astigarragako Kultur Etxea Ⓞ 27. or
- EL RÍO Y LA AGRICULTURA: LA LLANURA DE INUNDACIÓN Y LAS HUERTAS DE ASTIGARRAGA.**
- ✓ Taller ♀ Casa de Cultura de Astigarraga Ⓞ p. 65

11 Ⓞ 19:00

UHOLDEAK: ARRISKUA IZATETIK BAliABIDE IZATERA

- ✓ Hitzaldia ♀ Cristina Eneako Ingurumen Baliabideen Etxea Ⓞ 18. or

LAS INUNDACIONES: DE RIESGO A RECURSO

- ✓ Conferencia ♀ Centro de Recursos Medio Ambientales de Cristina Enea Ⓞ p. 56

11 Ⓞ 19:00

NEKAZARITZA ETA IBAIA:

UHOLDE-LAUTADA

- ✓ Hitzaldia ♀ Lekua zehazteko Ⓞ 28. or
- AGRICULTURA Y RÍO: LA LLANURA DE INUNDACIÓN.**
- ✓ Conferencia ♀ Lugar por determinar Ⓞ p. 66

12 Ⓞ 18:30

URUMEA IBAIAREN EZAGUTZAN ETA DEFENTSAN

INPLIKATUTA DAUDEN ERAGILE SOZIAL,

PERTSONA ETA KOLEKTIBOEN TOPAKETA

- ✓ Topaketa ♀ Cristina Eneako Ingurumen Baliabideen Etxea Ⓞ 19. or

ENCUENTRO DE AGENTES SOCIALES,

PENSONAS Y COLECTIVOS IMPLICADOS EN EL

CONOCIMIENTO Y DEFENSA DEL RÍO URUMEA.

- ✓ Encuentro ♀ Centro de Recursos Medio Ambientales de Cristina Enea Ⓞ p. 57

13 Ⓞ 19:00

NEKAZARITZA ETA IBAIA: UHOLDE-LAUTADA

- ✓ Hitzaldia ♀ Lekua zehazteko Ⓞ 29. or

AGRICULTURA Y RÍO:

LA LLANURA DE INUNDACIÓN

- ✓ Conferencia ♀ Lugar por determinar Ⓞ p. 67

14 Ⓞ 9:00

TRUNKADA ERREKA: TXANGO (ASTIGARRAGA)

- ✓ Txango ♀ Topalekua: Federico García Lorca pasealekua 10 Ⓞ 29. or

TRUNKADA ERREKA: EXCURSIÓN (ASTIGARRAGA)

- ✓ Excursión ♀ Lugar de encuentro: Paseo Federico García Lorca 10 Ⓞ p. 67

14 Ⓞ 11:00

URUMEA IBAIALDEKO BASERRIAK EZAGUTZEKO

BISITA GIDATUA

- ✓ Txango ♀ Topagunea: Astiñeneko zubia Ⓞ 36. or

RECORRIDO POR LOS CASERÍOS DE LA RIBERA

DEL URUMEA

- ✓ Excursión ♀ Lugar de encuentro: Puente de Astiñe Ⓞ p. 74

15 Ⓞ 11:00

OINEKO TXANGO URUMEA IBAIKO FAUNA ETA

FLORA EZAGUTZEKO

- ✓ Txango ♀ Topalekua: Mikel Laboa Pasabidea Ⓞ 20. or

EXCURSIÓN A PIE PARA CONOCER

LA FAUNA Y LA FLORA DEL URUMEA

- ✓ Excursión ♀ Lugar de encuentro: Pasarela Mikel Laboa Ⓞ p. 58

Maiatzak 19-irailak 18

19 mayo-18 septiembre

UR HANDIAK, UR MEHEAK.

DANUBIO ETA URUMEAREN AZTARNAK

- ✓ Erakusketa ♀ Cristina Eneako Ingurumen Baliabideen Etxea Ⓞ 10. or

UR HANDIAK, UR MEHEAK.

LAS HUELLAS DEL DANUBIO Y DEL URUMEA

- ✓ Exposición ♀ Centro de Recursos Medio Ambientales de Cristina Enea Ⓞ p. 10

Maiatzak 19-Ekainak 30

19 de mayo-30 de junio

ARGAZKI LEHIAKETA

Ⓞ 10. or

CONCURSO DE FOTOGRAFÍA

Ⓞ p. 48

Agua que no has de beber déjala correr.

Herrikoia

Ura, naturak oparitzen duen ondasuna da, bizitzeko ezinbestekoa dena, ezin duena -edo ezin behar lukeena- inork beretu helburu pribatuetarako zein irabazi asmoetarako. Azken hamarkadetan, urarekin zerikusia duten arazoek, mahai gainean jarri dituzte besteak beste, antolaketa politikoaren eta lurralde antolaketa arteko harremanei, kudeaketa publikoari, demokraziari eta natura baliabideei dagozkien kontuak; halaber, pribatizazio politikak eta uraren merkantilizazioa arbuatzen duten ondasun komunen eta udalen defentsarako mugimenduak sortu dira.

Kantauri isurialdeko ibai-arroetan ura ondasun publikotzat jotzen da, izan ere administrazio publikoek (udalek, mankomunitateek, autonomia erkidegoek eta estatuak) kudeatzen baitute; baina, hain zuzen ere publikoa dena komuna denarengandik bereizten da, baliabideen kudeaketan, herriaren parte hartzearen gabeziagatik. Horregatik da axolagarria

ulertzea, ezein komunitate eraketan urak duen garrantzia azpimarratzearekin batera, nolakoa den uraren kudeaketa gure ibai-arroetan: eredu egokia al da? Demokratikoa al da? Jasangarria? Gizarte errealitateari erantzuten al dio? Eta, horrekin lotuta: balizko pribatizazio politiketatik libre al gaude? Zer motatako gatazkak ematen dira kudeaketa eredu horren inguruan?

Bestalde, uraren kudeaketaren eta bailaren lurralde antolaketa eredu administratiboaren aurrean, ibaiak zeharkatzen dituzten herrien errealitate sozialera hurbildu nahi da, eguneroko bizipen-tara. Eskualdeak, norbere orografiak eta ekosistemek markatutako elkarbizitza eremuak dira, non begirada ekologistak, medioaren eta berau bizi duten gizataldeen arteko harremanak berritri planteatzen lagundu behar baitigu.

HIDROLOGIKAK » 1. IBAIBIDEA » 1. IBAIADARRA

Ibaia, lurraldearen egituratzaille

IBAIA EZ DA TOKI BAT III: LORRATZ GRAFIKOA ETA MUGIMENDUA

Ibaia ez da toki bat Urumea ibaiaren inguruko sormenerako eta gogoeta artistikorako laborategi esperimentala da. *Ibaia ez da toki bat* laborategia, erreper-taziorako tresna eta lengoia ezberdinak erabiliz, Urumea ibairantz hurbiltzeko sormen prozesuak bultzatzeko asmoz jaiola abian jarri ziren sormen artistiko tailerrek 2016an jarraitpena izango dute. Horien hainbat enatza *Ur handiak, ur meheak*. *Danubio eta Urumearen azterna* izeneko erakusketan ikus ahalko dira.

Tailerak

- 📍 Cristina Eneako Ingurumen Baliabideen Etxea
- 📍 Doako jardura
- 📍 Izena eman behar da 943 45 35 26
- 📍 cristinaenea@donostia.eus
- 📍 Orduategiak taldearen beharretara egokitu ahalko dira

TALLERRAK

📅 Apirilak 1-3

ERAMAN NAZAZU ERREKARA

Isabel Herguera, Izibene Oñederra eta Gianmarco Serrak zuzendutako animazio tailerra.

📍 10:00-20:00

📍 Gazteleiaz

Film labur bat egingo da Ibaia izate natural eta simboliko gisa hartuta. Sormen fase ezberdinak landuko dira: gidoia, produktzioa, soinu-bandaren diseinua eta edizioa bestek beste. Multiplanoa eta fotogramma gaineko pintura bezalako animazio teknikak erabiliko dira. Ez dago animazioan aldez aurreko esperientziarik izan beharrik tailerlean parte hartu ahal izateko.

📅 Apirilak 4-7

URAREN ERABILERAK ETA GEHIEGIKERIEN SOINU PAISAIK:

URUMEA

Peter Cusack soinu artistak zuzendutako eta Audiolabek koordinatutako tailerra.

📍 10:00-13:00 / 16:00-19:00

📍 Ingelesez

Uraren erabilerak ingurumenaren eta gizakiengan duen eragina aztertu nahi da. Bereziki praktika jasangarrien eta

24 📍 11:00

OINEZKO TXANGOIA URUMEA IBAIKO FAUNA ETA FLORA EZAGUTZEKO

📍 Txangoa 📍 Topalekua: Mikel Laboa Pasabidea

📍 20. 0r

EXCURSIÓN A PIE PARA CONOCER LA FAUNA Y LA FLORA DEL URUMEA

📍 Excursión 📍 Lugar de encuentro: Pasarela Mikel Laboa 📍 p. 58

28-30 📍 16:00-20:00 (lar.-sab. 10:00-14:00)

URUMEAKO LOKATZA

📍 Tailerra 📍 Cristina Eneako Ingurumen

Baliabideen Etxea 📍 9. 0r

LADOS DEL URUMEA

📍 Taller 📍 Centro de Recursos Medio Ambientales de Cristina Enea 📍 p. 47

MAIATZA - MAYO

4 📍 19:00

URAREN KUDEAKETA PUBLIKOAREN

ERRONKAK ETA ZALITASUNAK

📍 Mahai ingurua 📍 Aquarium 📍 12. 0r

MESA REDONDA: RETOS Y DIFICULTADES DE LA GESTIÓN PÚBLICA DEL AGUA.

📍 Mesa redonda 📍 Aquarium 📍 p. 50

5 📍 19:00

URAREN ETA BIZIAREN KULTURA BERRI BAT:

IBAI-ESPERIENTZIA ZORIONTSUA

📍 Hitzaldia 📍 Lotoiako Kultur Etxea 📍 12. 0r

UNA NUEVA CULTURA DEL AGUA Y DE LA VIDA: LA EXPERIENCIA FLUVIO FELIZ

📍 Conferencia 📍 Casa de Cultura de Loyola 📍 p. 50

6 📍 18:00

"ERREKA MARI"

📍 Txontxongiloak 📍 Lotoiako Kultur Etxea

📍 35. 0r

"ERREKA MARI"

📍 Marionetas 📍 Casa de Cultura de Lotoia

📍 p. 73

7 📍 9:30

URUMEAKO BIDEZKA LEHORRAK

📍 Txangoa 📍 Topalekua: Lotoiako Kultur Etxea

📍 35. 0r

SENDERSO SECOS DEL URUMEA

📍 Excursión 📍 Lugar de encuentro: Casa de Cultura de Loyola 📍 p. 73

7 📍 17:00

URUMEA IBAIKO FAUNA ETA FLORA EZAGUTZEKO

TRAINERU-TXANGOIA

📍 Txangoa 📍 Topalekua: Mikel Laboa Pasabidea

📍 20. 0r

EXCURSIÓN EN TRAINERA POR EL URUMEA PARA CONOCER LA FAUNA Y LA FLORA DEL RÍO

📍 Excursión 📍 Lugar de encuentro: Pasarela Mikel Laboa 📍 p. 58

8 📍 11:00

OINEZKO TXANGOIA URUMEA IBAIKO FAUNA ETA

FLORA EZAGUTZEKO

📍 Txangoa 📍 Topalekua: Mikel Laboa Pasabidea

📍 20. 0r

EXCURSIÓN A PIE PARA CONOCER LA FAUNA Y LA FLORA DEL URUMEA

📍 Excursión 📍 Lugar de encuentro: Pasarela Mikel Laboa 📍 p. 58

9-13 📍 9:00-14:00

ITURRIKO ERREKA: BIOINGENIARITZA TAILER

PRÁKTIKOK

📍 Tailerra 📍 Astigarragako Udaltexea 📍 26. 0r

TURRIKO ERREKA: TALLERES PRÁCTICOS DE

BIOINGENIERIA

📍 Taller 📍 Ayuntamiento de Astigarraga 📍 p. 64

10 📍 19:00

FILM PROIEKZIOA: "URAK DAKARRENA"

📍 Proiektzioa 📍 Tabakalera 📍 18. 0r

PROYECCIÓN: "URAK DAKARRENA"

📍 Proyección 📍 Tabakalera 📍 p. 56

9 17:00
URUMEA IBAIKO FAUNA ETA FLORA EZAGUTZEKO TRAINERU-TXANGOA

✓ Txangoa 9 Topalekua: Mikel Laboa Pasabidea 20. or

EXCURSIÓN EN TRAINERA POR EL URUMEA PARA CONOCER LA FAUNA Y LA FLORA DEL RÍO

✓ Excursión 9 Lugar de encuentro: Pasarela Mikel Laboa 5 p. 58

10 11:00
OINEZKO TXANGOA URUMEA IBAIKO FAUNA ETA FLORA EZAGUTZEKO

✓ Txangoa 9 Topalekua: Mikel Laboa Pasabidea 20. or

EXCURSIÓN A PIE PARA CONOCER LA FAUNA Y LA FLORA DEL URUMEA

✓ Excursión 9 Lugar de encuentro: Pasarela Mikel Laboa 5 p. 58

11-15 16:00-19:00

URUMEAZKO PAPERA

✓ Tailerra 9 Cristina Eneako Inguurumen

Baliabideen Etxea 9, or

PAPEL DEL URUMEA

✓ Taller 9 Centro de Recursos Medio Ambientales de Cristina Enea 5 p. 47

11-15 9:00-14:00

ITURRIKO ERREKA:

BIOINGENIARITZA TAILER PRAKTIKOAK

✓ Tailerra 9 Hernaniko Udaletxea 64. or

ITURRIKO ERREKA:

TALLERES PRÁCTICOS DE BIOINGENIERÍA

✓ Taller 9 Ayuntamiento de Hernani 5 p. 64

12-13 9:30-13:30

IBAIA ETA AZPIEGITURAK.

AKARREGIKO MEANDROA BIRPENTSAZEN

✓ Tailerra 9 Beterri enplegu zentroa, Hernani

27. or

EL RÍO Y LAS INFRAESTRUCTURAS.

REPENSANDO EL MEANDRO DE AKARREGI

✓ Taller 9 Centro de empleo Beterri 5 p. 65

13 19:00

AZPIEGITURAK ETA IBAIA: GIZAKIA ETA NATURA

IBAI-FUNTZIONAMENDUAN INTEGRATZEN

✓ Hitzaldia 9 Tokia zehazteko 28. or

INFRAESTRUCTURAS Y RÍO: INTEGRANDO

SER HUMANO Y NATURALEZA EN EL

FUNCIONAMIENTO FLUVIAL.

✓ Conferencia 9 Lugar por concretar 5 p. 66

14 19:00

AZPIEGITURAK ETA IBAIA: GIZAKIA ETA NATURA

IBAI-FUNTZIONAMENDUAN INTEGRATZEN

✓ Hitzaldia 9 Tokia zehazteko 28. or

INFRAESTRUCTURAS Y RÍO: INTEGRANDO

SER HUMANO Y NATURALEZA EN EL

FUNCIONAMIENTO FLUVIAL.

✓ Conferencia 9 Lugar por concretar 5 p. 66

16 9:00

TRUNKADA ERREKA: TXANGOA (HERNANI)

✓ Txangoa 9 Topalekua: Federico García Lorca

pasealekua 10 29. or

TRUNKADA ERREKA: EXCURSIÓN (HERNANI)

✓ Excursión 9 Lugar de encuentro: Paseo Federico García Lorca 10 5 p. 67

20 19:00

ZER DA IBAI BAT?

DANUBION BEHERA, ENTZUNEZ

✓ Hitzaldia 9 Koldo Mitxelena Kulturunea 9. or

¿QUÉ ES UN RÍO? DESCENDIENDO EL DANUBIO

MEDIANTE LA ESCUCHA

✓ Conferencia 9 Koldo Mitxelena Kulturunea 5 p. 47

23 17:00

URUMEA IBAIKO FAUNA ETA FLORA EZAGUTZEKO

TRAINERU-TXANGOA

✓ Txangoa 9 Topalekua: Mikel Laboa Pasabidea

20. or

EXCURSIÓN EN TRAINERA POR EL URUMEA PARA

CONOCER LA FAUNA Y LA FLORA DEL RÍO

✓ Excursión 9 Lugar de encuentro: Pasarela Mikel

Laboa 5 p. 58

jasenezin arteko kontrasteetan, eta, kezka lokal, nazional eta globalen arteko interdependentziak agerian geratzen diren lekuetan jartzten du artistak arreta. Tailerak Urumea ibairantz gerturatuko du belarría, elkarlanean, mikro-ikerketez osatutako ibaiari buruzko ikuspegia osatzeko helburuarekin.

Apirilak 11-15

URUMEAZKO PAPERA

Juan Barbék zuzendutako eskuzko papergintza tailerra.

16:00-19:00

9 Gazteleiaz

Tailerak iraungo duen bost egunetan, eskuzko papergintzaren prozesua, urratsez-urrats, osorik burutuko da. Papera Urumea ibaiertzean hazten diren eta tokian bertan bilduko diren landare espezieak erabiliz egingo da.

Apirilak 28-30

URUMEAZKO LOKATZA

Myriam Gesalagak zuzendutako lokatz bidezko serigrafia tailerra.

16:00-20:00 eta larunbatean 10:00-14:00

9 Gazteleiaz

Izaera esperimental nabarmenez, ohikoak diren tinten ordeez Urumea ibai-zolakoa lokatza erabiliz serigrafia bidezko irudien estanpatzea landuko da. Euskarria zuzenean landuko da, irudia prestatzeko sare beraren gainean argizariak-eta aplikatuz.

HITZALDIAK

Apirilak 8

URAREN ERABILERAK ETA GEHIEGIERIAK: TIGRIS ETA EUFRATES

Peter Cusack soinu artistaren hitzaldia.

19:00

9 Z aretoa, Tabakalera

9 Ingelesez

Azken urteotako ikerketa lanek potentzialki arriskutsuak diren lekuekin harremanetan jarri dute Peter Cusack ikerlari britainiarra. Berezi ki kalte ekologiko larriak jasan dituzten lekuak aukeratu ditu horretarako: gune nuklearrak, olio putzuak, zonalde militarizatuak... Leku "arriskutsu" hauek begiradarentzako nahiz entzumenarentzako erakargarriak izan daitezke, baita, zergatik ez, ederrak eta atmosferikoak ere. Hitzaldia, ikerketa kasu zehatz bat izango du hizpide: Turkiako hego-ekialdean, Tigris eta Eufrates ibaien arteko haranetan eraiki nahi dituzten urtegi erraldoien egitasmoa hain zuzen ere.

Apirilak 20

ZER DA IBAI BAT? DANUBION BEHERA, ENTZUNEZ

Annea Lockwood konpositorearen hitzaldia.

Aurkezpena Audiolab kolektiboaren eskutik.

19:00

9 Koldo Mitxelena

9 Ingelesez, aldibereko itzulpenarekin

Danubio ibaian burutu duen soinu-dokumentazioaz arituko da Annea Lockwood. Hain zuzen ere, Oihan Beltzetik Itsaso Beltzeraino, ibaia, eta honek bere ibilbidean sorrarazi dituen ekosistemak, nola, ibaia bizi eta ezagutzen duten jendea entzuten izandako esperientziak.

“UR HANDIAK, UR MEHEAK. DANUBIO ETA URUMEAREN AZTARNAK” ERAKUSKETA

Maiatzak 19-irailak 18

✧ Cristina Eneako Ingurumen Baliabideen Etxea Arto hidrografiakoek, eta, urak drainatzen dizkieten ibaiak, ezagutzen ditugun bide natural artzinakoena zizelkatu izan dituzte tartaz-tarta. Bide horiek, kulturak harlaktu, eta, toki batzuetatik bestetara doazen ur berak elkarbanatzen dituzten lurraldeak gerturatu izan dituzte. Goi-arantetan sortzen dira errekek eta ibaiak, ebakitzen dituzte paisaiak beren joanean, eta etengabe ibilian den iturburu-tanta oro ez datza bidai horretanxe baizik. Uraren itsasoetarantzko jaisieraren logikak bidean diren paisaien eta hegien etengabe aldaketa dakar. Nola haureman ditzakegu aldaketa horiek? Zein dira begi-sarean gordetzen ditugun ibaiak? Badira, ibaiak irudikatzeke, pausatu izan zaizkion begirada bezainbat moduren berri ematen diguten aztarna, datu, xehetasun edo deskribapenak dituzten dokumentuak. Danubiok eta Urumeak bide paraleloa egin-go dute erakusketan honetan; oso bestelako eskala duten lurraldeen ardatz gisa jokatzeko dute biak, baina, ibaiarekin, desberdin diren kulturak partekatzen dituzten haurren emak gartzatzen dituzte. Erakusketan honen argazkiak, instalazio sonoroak, lan grafiko, plastiko eta ikus-entzunekoak bilduko ditu. Hanbat artistek ibai hauen inguruan garai eta toki desberdinetan sortu dituzten obrak.

JARDUERA OSAGARRIAK

Maiatzak 19 - Irailak 30

ARGAZKI LEHIAKETA

✧ Kusi oinarriak www.cristinaenea.eus webgunean

Proposatutako bi gaiak: Urumea ibai eta Danubio ibaiak. Sarietarako aukeraturako argazkiak *Ur handiak, ur meheak, danubio eta urumearen aztarnak* erakusketan izango dira ikusgai.

Maiatzak 31

MUGA 'NATURALK' ESTATU-NAZIOAREN ERAIKUNTZAN

Aitzpea Leizaola antropologoaren hitzaldia.

⊙ 19:00

✧ Cristina Eneako Ingurumen Baliabideen Etxea

✎ Euskaraz

Pirinioetatik Bidasoara Euskal Herrian bertan kokatzen da XVII. mendeko Europan estatutugintzaren gako izan zen geopolitikaren oinarrietako bat: muga edo frontera naturalaren kontzeptua eta beronen aplikazioa. Antropologia politikoaren eskutik bilakaera honen berri izango dugu mintzagai.

Ekainak 4

FILM PROIEKZIOA: “LEVIATHAN”

⊙ 19:00

✧ Aquirumeko auditorioa

✎ Aurkezpena euskaraz

✎ Lucien Castaing-Taylor eta Verena Paravel, 2012, 87', 11B, ingelesaz

Melvillen Pequod ontziak Moby Dick jazarri zuen ur beretan, gizona, natura eta

OTSAILA - FEBRERO

22-26 ⊙ 9:00-14:00

ITURRIKO ERREKA:

✧ BIOINGENIARITZA TAILER PRAKTIKOAK

✧ Tailerra ✧ Goizuetako Udaletxea ⊕ 26. or

ITURRIKO ERREKA:

✧ TALLERES PRÁCTICOS DE BIOINGENIERÍA

✧ Taller ✧ Ayuntamiento de Goizueta ⊕ p. 64

23-24 ⊙ 9:30-13:30

MENDIA, IBAIA, ETA BERRESKURATZE

HIDROLOGIKO-FORESTALA

✧ Tailerra ✧ Goizuetako Udaletxea ⊕ 27. or

EL MONTE, EL RIO Y LA RESTAURACION

HIDROLÓGICO FORESTAL.

✧ Taller ✧ Ayuntamiento de Goizueta ⊕ p. 65

24 ⊙ 9:00

MENDIA, IBAIA, ETA BERRESKURATZE

HIDROLOGIKO-FORESTALA

✧ Hitzaldia ✧ Goizuetako Udaletxea ⊕ 28. or

EL MONTE Y EL RIO.

RESTAURACIÓN HIDROLÓGICO-FORESTAL

✧ Conferencia ✧ Ayuntamiento de Goizueta ⊕ p. 66

25 ⊙ 19:00

MENDIA, IBAIA, ETA BERRESKURATZE

HIDROLOGIKO-FORESTALA

✧ Hitzaldia ✧ Loiolako Kultur Etxea ⊕ 28. or

EL MONTE Y EL RIO:

RESTAURACIÓN HIDROLÓGICO-FORESTAL

✧ Conferencia ✧ Casa de Cultura de Loyola ⊕ p. 66

27 ⊙ 9:00

TRUNKADA ERREKA: TXANGOIA (GOIZUETA)

✧ Txangoa ✧ Topalekua: Federico García Lorca pasealekua 10 ⊕ 29. or

TRUNKADA ERREKA: EXCURSIÓN (GOIZUETA)

✧ Excursión ✧ Lugar de encuentro: Paseo Federico

García Lorca 10 ⊕ p. 67

MARTXOA - MARZO

Martxoak 10-Ekainak 12

10 de marzo-12 de junio

URAREN OROIMENAK

✧ Erakusketak ✧ Cristina Eneako Ingurumen

Baliabideen Etxea ⊕ 34. or

RECUERDOS DEL AGUA

✧ Exposición ✧ Centro de Recursos Medio

Ambientales de Cristina Enea ⊕ p. 72

APRILIA - ABRIL

1-3 ⊙ 10:00-20:00

ERAMAN NAZAZU ERREKARA

✧ Tailerra ✧ Cristina Eneako Ingurumen

Baliabideen Etxea ⊕ 8. or

LLEVAME AL RIO

✧ Taller ✧ Centro de Recursos Medio Ambientales

de Cristina Enea ⊕ p. 46

4-7 ⊙ 10:00-13:00 / 16:00-19:00

URAREN ERABILERAK ETA GEHIEGIKERIEN SONINU

PAISAIK: URUMEA

✧ Tailerra ✧ Cristina Eneako Ingurumen

Baliabideen Etxea ⊕ 8. or

PAISAJES SONOROS DE LOS USOS Y ABUSOS

DEL AGUA: EL URUMEA

✧ Taller ✧ Centro de Recursos Medio Ambientales

de Cristina Enea ⊕ p. 46

8 ⊙ 19:00

URAREN ERABILERAK ETA GEHIEGIKERIAK:

TIGRIS ETA EURATES

✧ Hitzaldia ✧ Tabakalera ⊕ 9. or

USOS Y ABUSOS DEL AGUA:

EL TIGRIS Y EL EURATES

✧ Conferencia ✧ Tabakalera ⊕ p. 47

LABURPEN KRONOLOGIKOA RESUMEN CRONOLÓGICO

makinare arteko elkarlaneko talkaren lekuko gara. Hamabi kamerarekin -fnkoak, nahiz mugikorrak (arrantza-letik zinegilera)-, filmatutako lan hau, gizon-emakumeen egiteko aspaldikoenetako baten erretratu kosmikoa da.

Ekainak 9

“DANUBE REVISITED: THE INGE MORATH TRUCK PROJECT”, TALDE ROAD-TRIP BAT KLABE FEMENINOAN

*Lurdes R. Basoli argazkilaria*ren hitzaldia.

🕒 19:00

📍 Gipuzkoako Argazkilaritza Elkarte

📍 Gaztelera

2014ko udan, zortzi emakume argazkilarik Danubio ibaiaren ibilbidea egin zuten Alemaniako iturburutik Errumaniako deltaraino. Galeria ibiltari bihurtutako kamioi bat zeramaten berekin, non Magnum etxeko argazkilaritza aitzindarietako izan zen Inge Morathek Danubion zehar egindako zuri-beltzeko argazkiak erakusten ziren. Lourdes R. Basollik, zuzenean bizitako esperientzia haren kontakizuna egingo du ikuspuntu kritiko batetik, argazkigintza prozesuetan eta bidaiaren emaitzetan arreta berezia jarritz. Proiektua, erakusketa gisa, PhotoEspaña jaialdiaren barruan islatuko da Madrillgo Fundación Telefónica.

NI, URUMEA

“NI, URUMEA” DOKUMENTALAREN AURKEZPEN ETA PROIEKZIO IBILTARIA

- 📍 Urumea ibaitaldeko Kultura Etxeetan
- 📺 Labrit Multimedia, 2016, 45'
- 👤 J.B. Euskaraz, azpituuloak gaztelera
- 📖 Informazio gehiago www.cristinaenea.eus webgunean

Urumea ibaiak lehen pertsonan hitz egiten digu bere uraldiez, bere biologia aniztasunaz, jasaten dituen kalteez, eta, bereziki, bere ur-bazterretan bizi den jendearekin historian zehar izan dituen harremanez.

Ibaiaren fauna eta flora ere, ingurumenarekiko kontzientziazioa helburu duen dokumental honen pertsonaia dira. Ingurumenearekin bat egitearekin eta paisaia kulturalaren deskribapenean oinarritutako film honek, argazki-estetikaren, bioaniztasunaren ezagutzaren, ezustekoaren, eta, batez ere, emozioen artean nabigatzen du.

HIDROLOGIKAK » 1. IBAIBIDEA » 1.2. IBAIADARRA

Lurraldea eta uraren kudeaketa

Maiatzak 4

URAREN KUDEAKETA PUBLIKOAREN ERRONIKAK ETA ZAILTASUNAK

Mahai ingurua. Partaideak: Enrique Noain (Añarbeko Uren Mankomunitate), Leire Zubitur (Txingudiko Uren Mankomunitate), Iñaki Urrizalki (NILSA), Iñaki Antiguiedad (EHU) eta Santiago Martín Barajas (Ekologistak Martxan).

🕒 19:00

📍 Aquariumeko auditorioa

📍 Gazteleiaz

Kantauri isurialdeko ibai-arroetan ura ondasun publikotzat jotzen da, izan ere administrazio publikoek (udalek, mankomunitateek, autonomia erkidegoek eta estatuak) kudeatzen baitute.... Halere, gutxi da uraren kudeaketa publikoari edo zenbait zerbizuren azpikontratazioaren zergatiari buruz dakiguna. Mahai-inguru honetan gure ibai-arroetako uraren kudeaketaren inguruan erantzunak ematen saiatuko gara: eredu egokia al da? Demokratikoa al da? Gizarte errealitateari erantzuten al dio? Zer tresna erabiltzen ditu herritarren parte-hartzea sustatzeko? Zer motatako gatazkak ematen dira kudeaketa eredu horren inguruan? Jasangarria al da ekologikoki nahiz ekonomikoki?

Maiatzak 5

URAREN ETA BIZIAREN KULTURA BERRI BAT: IBAI-ESPERIENTZIA ZORIONTSUA

Javier Martínez Gil hidrologoaren hitzaldia.

🕒 19:00

📍 Loiolako Kultur Etxea

📍 Gazteleiaz

Uraren Kultura Berria kontzeptua 1994an sortu zen, COAGRET (Coordinadora de Afectados por Grandes Embalses y Trasvases), uraren politiken bidetarako erri aurka borrokatzen zen mugimendu sozialaren inguruan. Ibaiekiko bestelako harreman berri bat bultratzea helburu zuen esamoldeak arrakasta izan zuen eta ordutik hona estatu mailako nahiz nazioarteko kongresuak, Fundazio bat, eta, are Europako Gutun bat izendatzeko ere erabilia izan da. Alabaina, erabiliaren erabiliaz, zenbaitetan hitz-jario errazean gainera, ahaztu egiten da oro har uraren eta ibaien osoko ikuskera, holistiko eta gizatiar bati dagokiola.

DIRECCIONES

DONOSTIA

PASARELA MIKEL LABOA

Riberas de Loyola - Cristina Enea

PUENTE DE ASTIÑENE

Egia - Riberas de Loyola

PARADA DE AUTOBUSES PÍO XII

Plaza Pío XII

BAJOS DE LA ANTIGUA BIBLIOTECA MUNICIPAL (CRIPTA)

Calle San Jerónimo

TABAKALERA.

CENTRO INTERNACIONAL DE CULTURA

CONTEMPORÁNEA

Duque de Mandas, 52

CENTRO DE RECURSOS MEDIO AMBIENTALES DE

CRISTINA ENEA

Paseo Duque de Mandas, 66

KOLDO MITXELENA KULTURUMEA

Calle Urdaneta, 9

AQUARIUM

Plaza de Carlos Blasco Imaz, 1

AYUNTAMIENTO DE SAN SEBASTIÁN

Calle Iñeña, 1

CASA DE CULTURA DE LOYOOLA

Calle Sierra de Aralar, 17

SOCIEDAD FOTOGRAFICA DE GIPUZKOA

Calle San Juan, 27

LIBRERIA KAXILDA

Callejón Aroka, 2, bajo

RESTAURANTE VIA FORAI

Paso Federico García Lorca, 10

GOIZUETA

AYUNTAMIENTO DE GOIZUETA

Plaza del pueblo, 4

ASTIGARRAGA

AYUNTAMIENTO DE ASTIGARRAGA

Plaza de los fueros, 13

CASA DE CULTURA DE ASTIGARRAGA

Calle Mayor, 48

HERNANI

AYUNTAMIENTO DE HERNANI

Plaza de los gudarri, 1

CENTRO DE EMPLEO BETERRI

Calle Florida, 28, edificio Gabriel Celaya

CASA DE CULTURA BITERI DE HERNANI

Calle Navarra, 18

27 de octubre

MEMORIA. DES-MEMORIA. SIGNIFICAR. DE-SIGNIFICAR

Conferencia a cargo de Ixiar Rozas (escritora).

- 🕒 19:00
- 📍 Centro de Recursos Medio Ambientales de Cristina Enea
- 📞 Euskera

El libro *Beltzuria* (Pamiela, 2014)

comienza justo en el instante anterior a la tormenta, cuando la palabra *beltzuria* sobreviene a la boca y se libera. El libro es una reflexión sobre el espacio estético y político de la voz; combina el tono narrativo, la poesía y el ensayo, en ocasiones como escenas de un documental, en ocasiones montadas como piezas escénicas. La conferencia traerá y compartirá los momentos de memoria, voz, oralidad y bertsolarismo que recoge el texto.

28 de octubre

PLASTIKA

Pieza artística de Ixiar Rozas y Maite Arroitaiauregi.

- 🕒 19:00
- 📍 Lugar por concretar
- 📞 Euskera

Esta pieza parte del lenguaje, la imagen, la voz y el sonido para indagar sus posibilidades audiovisuales y performativas. Dialoga, por tanto, con las superficies de inscripción que conforman y agrietan la memoria. Maite Arroitaiauregi e Ixiar Rozas empezaron el proceso de creación de *Plastika* en 2012, en el espacio Azala, y desde entonces han continuado explorando posibilidades de creación con

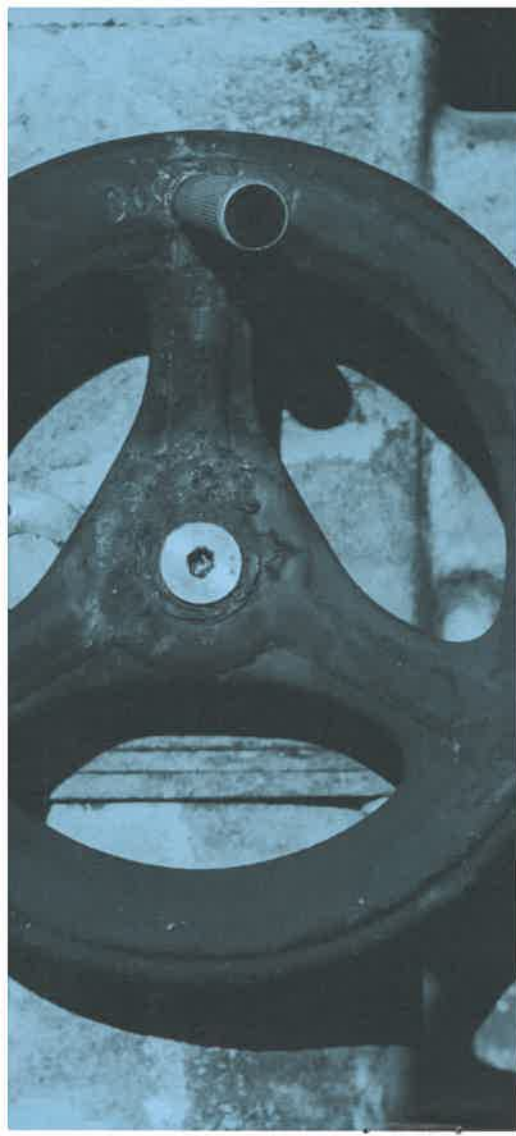
la plasticidad, performatividad, ritmo e imágenes del lenguaje. En la fase actual del proceso, *Plastika* confluye con materiales de *Beltzuria* (Rozas 2014, Pamiela). Utilizando la sonoridad de las palabras, la voz, el sonido, los sonemas y los monemas, *Plastika* pasa del significado al ritmo y del ritmo al significado.

29 de octubre

RECITAL DE BERTSOLARIS AL BORDE DEL URUMEA

- 🕒 11:30
- 📍 Restaurante Via Foral

Propondremos a un grupo de bertsolaris que reflexionen e improvisen sobre los temas que se han abordado a lo largo del año: el agua como bien común, como mercancía y como recurso; el agua y sus recuerdos, sus mitos y maravillas; la naturaleza de los ritos y la relación que establecemos con ellos, los conflictos que se generan...

Ekainak 11

AÑARBEKO URAK DUEN URAREN ARAZKETA ETA HONDAKIN-URAREN TRATAMENDUAREN PLANTAK IKUSTEKO IRTEERA

- 🕒 10:00
- 📍 Topalekua: Pío XII Autobus geltokia
- 📍 Doako jarduera
- 📄 Izena eman behar da 943 45 35 26 cristinaenea@donostia.eus

Gipuzkoako populazioaren %44ri hor-nitzen zaion ura Añarbeko Uren manko-munitateak kudeaketzen du. Añarbe urregitik datorren ur guzti hau, Astigarra-gako EUTEn arazten da, eta gure etxeetan erabili ondoren, sortutako hondakin-urak Loiolako HUAan garbitzen dira inguru-nera bideratu baino lehen.

HIDROLOGIKAK » 1. IBAIBIDEA » 1.3. IBAIADARRA

Ura merkantzia gisa

“UTZI BAKEAN BERGANTES IBAIA: SALVEM LO RIO” ERAKUSKETA

Ekainak 23 – Irailak 11

♀ Cristina Eneako Ingunumen Baliabideen Etxea Aiguaiwa, udalerriri hori zeharkatzen duen Bergantes ibaiarekin betidanik harreman estua eta berezia izan duen Behe-Aragoi terneldarrean dagoen herri txikia da. Inork ez du Aiguaiwa Bergantesik gabe ulertzen, eta ezta alderantziz ere. 2013ko maiatzean, urtegi baten eraikuntzari buruzko etengabe ko zurrumurruak baiztatu ziren: EAO-BOEK proiektua eman zuen argitara eta hilaibete baizik ez zuen uzten alegazioak aurkezteko. Aiguaiwarenten erantzuna berehalakoa eta aho batezkoa izan zen: “El Bergantes no se toca” herri plataforma sortu zuten, berebiziko aberastasun ekologiko, geologiko, etnografiko eta humanoa duen parajearen sunsitzea ekarriko zuen urtegiaren eraikuntza geldiarazteko asmo

bakarrarekin. Hiru urteko borrokaren ondoren, ibai-tarte hori Geologia Interesdun Leku izendatzea eta aurreko ingurumen inpaktuaren txostena balogabeteza lortu zuen herri plataformak. Ebproko Konfederazio Hidrografikoak proiektua geldiaraztea erabaki zuen orduan. Aiguaiwak lehen gudu irabazia zuen; gerra, orde, ez da bukatu, bizilagunen esanetan. Erakusketara honek, “El Bergantes no se toca” herri plataformak egindako ibaiaren defentsa eta gatazka hori ilustratzen duen argazki bilduma bat eta “Lo rio menut” dokumentala biltzen ditu.

Irailak 6

UTZI BAKEAN BERGANTES IBAIA: SALVEM LO RIO

Hitzaldia “El Bergantes no se toca” herri plataformaren eskutik.

🕒 19:00

♀ Cristina Eneako Ingunumen Baliabideen Etxea
📍 Gazteleiaz

“El Bergantes no se toca” herri plataformako hainbat kide izango dira Aiguaiwa eta Ebproko Konfederazio Hidrografikoaren arteko gatazkaren kontakizuna egiteko. Zergatik urtegia eraiki? Zeintzuk

HIDROLOGIKAK » CAUCE 4 » AFLUENTE 4.2

Poéticas de la memoria

22 de octubre

CINE DOCUMENTAL Y MEMORIA: ENCUENTRO CON PATRICIO GUZMÁN

🕒 18:00

♀ Sala Z, Tabakalera
📍 Castellano

22 de octubre

PROYECCIÓN: “EL BOTÓN DE MÁCAR”

🕒 21:00

♀ Sala de cine, Tabakalera
📍 Castellano
€ 3,50

📍 Patricio Guzman, 2015, 82'

El océano contiene la historia de la humanidad. El mar guarda todas las voces de la tierra y las que vienen desde el espacio. El agua recibe el impulso de las estrellas y lo transmite a las criaturas vivientes, también guarda el secreto de dos misteriosos botones que se encuentran en el fondo del océano. Chile, con sus 2.670 millas de costa y el archipiélago más largo del mundo, presenta un paisaje sobrenatural: volcanes, montañas y glaciares. En el agua están las voces de los indígenas patagones, de los primeros marineros ingleses

y también de los prisioneros políticos. Se dice que el agua tiene memoria, esta película muestra que también tiene una voz.

26 de octubre

MEMORIA DE LA ATROCIDAD: LA GUERRA CIVIL DE LOS ZAPIRAIN

Conferencia de Pío Pérez Aldasoro (antropólogo).

🕒 19:00

♀ Centro de Recursos Medio Ambientales de Cristina Enea
📍 Euskera

La noche del 21 al 22 de octubre de 1936 les fue comunicada a los hermanos Zapirain la sentencia dictada en Burgos: pena de muerte para Jose Ramón y Antonio, cadena perpetua para Juan José y Sakrador. Su padre, Joxe Zapirain, al tener noticia de lo que esperaba a sus hijos, encontró consuelo en los versos, y en vez de llorar, empezó a cantar. ¿Qué fue lo que llevó a aquel padre a cantar frente al recuerdo de sus hijos? ¿Cómo podía cantar en tal estado de ánimo? ¿Pudo transmitir Joxe el vacío que dejaba la pérdida sus hijos? ¿Cómo se puede contar o cantar la atrocidad?

14 de mayo

RECORRIDO POR LOS CASERÍOS DE LA RIBERA DEL URUMEA

De la mano de *Cristina Urquijo (Arquitecta)*.

🕒 11:00

📍 Lugar de encuentro: Puente de Astiñene

📍 Castellano

€ Gratuito

✓ Es necesario inscribirse 943 453526

cristinaenea@donostia.eus

Remontaremos las orillas del río acercándonos a los vestigios de una arquitectura rural que no sólo convivía con las aguas sino que se alimentaba de ellas, recordando los oficios y usos de la población del valle. Analizando el devenir de los caseríos en los últimos años reflexionaremos también sobre la gestión actual del patrimonio del Urumea como memoria cultural colectiva.

IBAR OIHAR

Es un proyecto cuyo objetivo es crear un mapa interactivo de audios y sonidos, una memoria auditiva de los ríos que vertebran nuestro territorio. Una aplicación web recoge todos los materiales que se han ido creando y recopilando:

<http://www.gipuzkoakour.eus/IbarOihar> y

también se pueden escuchar accediendo

al contenido mediante códigos QR

ubicados en las orillas de cada río.

21 de mayo

EN TORNO A LA RÍA DEL URUMEA: MEMORIA, HISTORIA Y TOPONIMIA

Excursión guiada por *Josu Tellabide (Etnólogo)*.

🕒 10:00 a 13:00

📍 Lugar de encuentro: Centro de Recursos

Medio Ambientales de Cristina Enea

📍 Euskera

€ Gratuito

✓ Es necesario inscribirse 943 453526

cristinaenea@donostia.eus

Una excursión a pie de tres horas por las orillas del Urumea. Se recorrerán los barrios de Egia, Loyola y Amara, conociendo los recuerdos de sus riberas: caseríos, molinos, campos, manzanales, viñedos, huertas, actividades, costumbres, acontecimientos y creencias.

eta zer dela eta behar dute Bergantes ibaiaren ura? Orobat, ibaiak defendatzeko beren estrategiei buruz, aurrean izan dituzten mugei eta arazoet buruz, eta etorkizuneko erronken gainean arituko dira.

Irailak 7

EZAGUTZAREN ERATZE PARTE-HARTZAILEA: INGURUMEN GATAZKEI HELTZEKO BALIOZKO PROPOSAMENA?

Sigrid Muñizen hitzaldia.

🕒 19:00

📍 Cristina Eneako Ingurumen Baliabideen Etxea

📍 Gazteleraz

Ingurumenari buruzko gatazkak beti izaten dira konplexuak, aurrez-aurre jartzen diren ezagupenak sarri lausoak eta ezbaian daudenak izaten baitira. Nola heldu behar genieke? Sigrid Muñizek zientzia postnormalaren perspektiba eta gobernantzaren ikuspuntuak konbinatzen ditu ingurumen gatazketara hurreratzeko. Ikerketa eta interbentzio esparru horiek aurrean dituzten erronka eta desfaiok azalduko ditu ezagutzaren eratze partehartzaile baten esperientziatik abiatuta, hain zuzen ere, Kataluniako Segarra-Garrigues kanalaren testuingurua baliatuz.

Irailak 8

KANALA EZ DAGO SALGAI. 7 URTEKO HERRI-BORROKA ISABEL II. KANALAREN PRIBATIZAZIOAREN AURKA

Gonzalo Marín (ingeniaría), Liliana Pineda (abokatua), Jesús Navas (editorea) eta Enrique Ortega (ingeniaría), Isabel II. Kanalaren privatizazioaren aurkako Plataformako kideen hitzaldia.

🕒 19:00

📍 Kaxilda Liburudenda

📍 Gazteleraz

Isabel II. Kanalaren privatizazio-merkantilizazio prozesuaren ikuspegi orokorra emango da ikus-entzunezko materialaren laguntzaz; arreta berezia jarriko zaien gaten artean egongo dira besteak beste: burututako borroka mota ezberdinei dagozkienak (soziala, instituzionala, legala, etab.); Plataformak eta Marea Urdinak izandako papera; privatizazioaren aurkako mugimenduak eragindako aliantzak eta landu dituen helburuak: %100eko kudeaketa publikoaren eskakizuna; gardentasunaren aldeko borroka eta ura giza-eskubide moduan onartua eta ezarria izatearen aldekoa, hala nola bestelako kudeaketa eredu bat eztabaidatzearena.

URA ZIRKULAZIOAN

HIDROLOGIKAK » 2. IBAIBIDEA

Ibaiaren eta hirirenen arteko elkarbizitzari buruzko gogoetabidea

2.1. Ibaiadarra Urumea ibaiarekin elkarbizitza

2.2. Ibaiadarra Ibaialdeko natura

2.3. Ibaiadarra Presagainak, urtegiak eta urperatutako herriak

ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS

4 de junio

EXCURSIÓN AL FLYSCH DE ZUMAIA

- 🕒 10:00 a 13:30
- 📍 Lugar de encuentro: Parada de autobuses Pío XII Euskera y castellano
- 📞 € 10
- Es necesario inscribirse 943 45 35 26 cristinaaenea@donostia.eus

Una excursión a pie, de una hora y media, para conocer la historia y el ecosistema del Flysch de Zumaita. Una monitora del centro de interpretación Algorri y la artista Begoña Bernal nos acercarán desde puntos de vista diferentes a la experiencia del geoparque.

5 de junio

TALLER DE FÓSILES Y VISITA GUIADA A LA EXPOSICIÓN "RECUERDOS DEL AGUA"

- Dirigido a niños y niñas de entre 6 y 12 años.*
- 🕒 11:00 a 12:30
  - 📍 Centro de Recursos Medio Ambientales de Cristina Enea
  - 📞 € Euskera Gratuito
  - Es necesario inscribirse 943 453526 cristinaaenea@donostia.eus

A partir de yeso y moldes se elaborarán réplicas de los fósiles que pueden encontrarse en el geoparque de Zumaita. Mientras éstos se secan y antes de proceder a pintarlos se hará una visita guiada a la exposición "Recuerdos del agua".

6 de mayo

"ERREKA MARI" MARIONETAS

- Dirigido a niños y niñas de entre 5 y 12 años.*
- 🕒 18:00
  - 📍 Casa de Cultura de Loyola
  - 📞 € Euskera

Erreka Mari, Euskal Herriko Azken Laminia se estrenó en febrero de 1978 en el Teatro Principal de Donostia y a lo largo de estos 38 años ha sido una obra de mucho éxito. Representada por el grupo Txontxongillo Táldea, esta obra hunde sus raíces en la mitología del País Vasco y habla de valores como el cuidado del entorno o el respeto al diferente.

7 de mayo

SENDEROS SECOS DEL URUMEA

- Excursión guiada por Marko Sierra (Aranzadi)*
- 🕒 9:30
  - 📍 Lugar de encuentro: Casa de Cultura de Loyola
  - 📞 € Gratuito
  - 📞 € Euskera
  - Es necesario inscribirse 943 45 35 26 cristinaaenea@donostia.eus

La cuenca del Urumea engloba multitud de arroyos (Epeleerrea, Usokoerrea, Urruzunoko erreka, Añarbeko erreka...), algunos más conocidos que otros. Sin embargo, esta excursión nos llevará a conocer arroyos que hace tiempo fluyeron pero que hoy han desaparecido. Conoceremos las orillas de Loyola, Txomin Enea y Martutene y también las antiguas riberas de Alza y Sarroeta.

HIDROLOGIKAK » CAUCE 4 » AFLUENTE 4.1

Archivos del agua

EXPOSICIÓN "RECUERDOS DEL AGUA" DE BEGOÑA BERNAL

10 de marzo - 12 de junio

9 Centro de Recursos Medio Ambientales de Cristina Enea

Esta exposición nos propone un recorrido simbólico por las huellas que el agua ha dejado en la superficie de las rocas, por los surcos que ha ido tallando a lo largo de los siglos en los sedimentos geológicos, en paisajes únicos marcados por la presencia de microfósiles y líquenes. Para la artista Begoña Bernal estas formaciones geológicas son el mecanismo que el agua utiliza para fijar en el tiempo el recuerdo de su fluir; son, por así decirlo, el registro textual de esa memoria.

A partir de imágenes fotográficas procesadas mediante diferentes técnicas artísticas -pintura, dibujo y animación- Begoña trata de traducir los significantes utilizados por el agua a un lenguaje inteligible para el ser humano: el lenguaje del arte, exponiendo como resultado un conjunto de obras que componen el relato artístico de los "recuerdos del agua".

*Urak dakarrena
urak daroa
lurrak emandakoa
lurrean gelditzen da
Eta gu hemen,
beti gu hemen.*

Benito Lertxundi

"Zirkulatzear" lehenbizikoz egotzi izan zitzaion likidoa, odola izan zen, XIII. mendeko Damaskoko mediku batek iradoki legez. Baina ez zen askoz beranduago arte izan, hain zuzen XVIII. mendean sartu arte, non zirkulazioaren kontzeptua bat-batean eremu sozialera zabaldu baitzen: aberastasuna eta dirua "zirkulatu" hasi ziren eta likidoak bailiren hasi ziren hartzen ahotan; gizarte osoa hodi-sistema gisa irudikatzen hasi zen, eta likidotasuna metafora nagusietako bat bilakatu zen. Ideiak, egunkariak, informazioa, trafikoa, airea eta boterea orobat "zirkulatu" hasi ziren. Hiritetako ura, izerdia, gorozkiak eta hondakinak herrestan eramanaz etengabe zirkulatu behar duen garbiketa-sistema baten funtsezko atal bihurtu zeneko garaia da. Gizakiaren eta hiriaren etengabe garbituak izateko haziz doan behar horrek, ingurumenarekiko ondorioak, nahiz ondorio sozialak eta urbanistikoak izango zituen, zeintzuen eragina gaur-gaurkoz mantentzen baita.

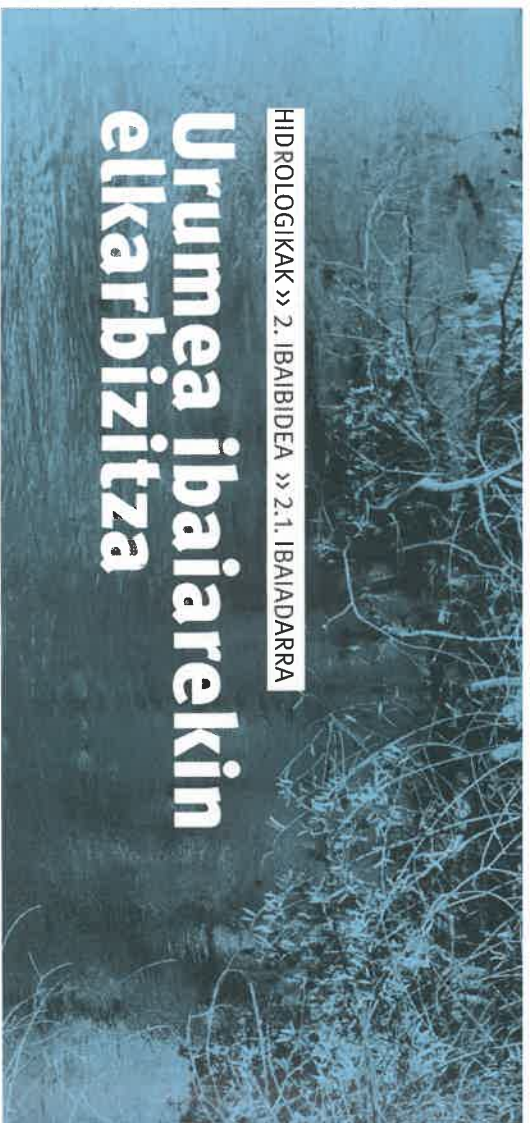
Nahiz eta Urumea ibaia garrantzizko elementua izan den produktiorako eta harreman sozialerako, Donostia, historikoki itsasora begira -eta berriki bere hondartzetara- bizi izan den hiria da; horrek hirigunetik kanpo dauden auzoak

bizkarra ematea eta neurri batean ibaia kontuan ez hartzea ekarri izan du. Hori horrela izan dadin lagundu du, zalan-tzarik gabe, hiriko uren kutsadurak, hala nola bere ibilbidean ibaiertzean metatzen diren industria hondakinek, ibaia, bizi eta gozamen iturri baino, arazo bihurtarazi, eta zikinkeria eta abandonu egoerara alborarazi izana denbora luzez. Horrezaz gain, azken hamarkadetan hiriak izan duen hazkundeak Urumea ibaiaren bizi espazioa eraldatu du neurri handi batean.

Ibaibide tematiko honek, Urumea ibaiak zernahi lurralde antolaketatan duen potentziala eta zeresan biologiko, sozial eta estetiko nabarmenduko du, eta, beraz, hidrobiologiaren eta hirigintzaren eremuetan, zirkulazioa, arriskua eta higiena bezalako nozioak birpentsatzeko beharra. Helburua Urumea ibaia hiriarantz berreskuratzea da, eta gogoetak eta alternatibak planteatzea. uren kanalizazioak, obra hidraulikoak eta hirigintza eraldaketak direla eta sortutako arazoak aurrean. Horretarako, azpiegitura hidrikoetan eta kanaletan zirkulazioaren uraren inguruan pentsatuko dugu, hala nola urtegitan biltzen den uraz, uholtzetan denaz, eskas denaz, irazten denaz eta xahutzen denaz.

HIDROLOGIKAK » 2. IBAIBIDEA » 2.1. IBAIADARRA

Urumea ibaiarekin elkarbizitza

Maiatzak 10

FILM PROIEKZIOA: “URAK DAKARRENA”

Ondoren, hizketaIdi-estabaldia izango da.

🕒 19:00

📺 Zinema aretoa, Tabakalera
 🎬 Juan Miguel Gutiérrez, 2015, 82',
 I.B. Euskaraz, gazteleteraz, frantsesaz.
 Azpituulak gazteleteraz

‘Urak dakarrena, urak daroa’ dio euskarazko esaera zaharrak. Urumea ibai, denetik ikusi duten ibaiertzetan desagertzen ari den auzo baten lekuko isla da: txikiztoa, eraikuntza, beharaldiak eta indarberitzeak. Dokumental honek Donostiako Txomin Enea auzoko sei kolektiboren historia kontatzen du.

Maiatzak 11

UHOLDEAK: ARRISKUA IZATETIK BALIABIDE IZATERA

David Sauri filosofo eta geograforairen hitzaldia.

🕒 19:00

📍 Cristina Eneako Ingunumen Baliabideen Etxea
 🗨️ Gazteleteraz

Uholdeak fenomeno natural konplexuak dira gizarteentzat. Zenbait zibilizazioek haien onurak baliatu izan dituzte; dela lurrak emankortu izan dituztelako, dela elikadura baliabideak eskaini ditzaletako, edota inguruneetan duten berritze efektuagatik. Uholdeak, ordea, galera pertsonal eta ekonomiko handienetakoak eragiten dituzten arrisku naturalak ere badira. Paradoxa horretatik eta baliabide-arrisku bitasun horretatik abiatuta, uholdeen kudeaketa egokiagoetarako ikuspuntu berriak azalduko dira, zeinak batez ere, arriskua gutxitzean eta fenomenoren ekonomia eta ingurumen funtzio garrantzizkoak berraurkitzean baidatate.

*Mirar el río hecho de tiempo y agua
 y recordar que el tiempo es otro río,
 saber que nos perdemos como el río
 y que los rostros pasan como el agua.*

Jorge Luis Borges

El agua es un elemento natural que contiene la memoria material de la historia y, por lo tanto, lo inmemorial se inscribe en ella. Es más, el agua es la materia de la memoria en muchas tradiciones y relatos míticos. Para la civilización griega, por ejemplo, eran las aguas de Leteo las que recibían a los muertos y tenían el poder de despojarlos de los recuerdos que les ataban a la vida, constituyéndose así en una corriente del olvido. El río iba sumando recuerdos y sus aguas alimentaban la fuente de Mnemosine: el pozo de la memoria. En sus aguas los recuerdos de vidas pasadas flotaban como partículas y quien se acercaba a ellas podía escuchar a las musas cantar sobre lo que es, lo que fue y lo que será. Este agua de los sueños hacía llegar a los vivos aquellos hechos que las sombras ya no necesitaban.

Al estanque de la reflexión de Mnemosine, un manantial de la cultura con ragos de mujer, acudían poetas y dioses para inspirarse, para calmar la sed de vida y conocimientos. Para las tradiciones orales, el recuerdo era el eco de una voz interna necesaria para los procesos de creación y el pensamiento y la memoria estaban entrelazados en cada enunciación. Quien hablaba no distinguía

entre pensamiento y lenguaje, pues la voz no podía ser almacenada, no dejaba sedimentos y las palabras se aprendían de memoria. Pero cuando Prometeo trajo el alfabeto y la combinación de las letras, encerró a las musas en la escritura y las fuentes de Mnemosine se secaron; quedaron congeladas en textos que retenían la memoria de las cosas.

De esta misma forma, las letras transformaron la actitud griega frente a la memoria, pues con la aparición de la escritura y la confianza en textos pasivos y silenciosos se descuidaba su cultivo y se estrechaba su corriente, haciéndola superficial y opaca. Mnemosine, personificación de una fuerza vital, cayó así en el olvido y su nombre se convirtió en un término técnico para designar la memoria, ahora imaginada como página escrita.

En este cauce temático fluirán las historias y tradiciones vinculadas a los ríos y al agua mediante iniciativas de creación y recuperación de la memoria. También se leerá la historia como un río que atraviesa espacios, tiempos y disciplinas, donde las memorias orales siguen reivindicando su fluir frente a la fijación escrita de la Historia.

HIDROLOGIKAK >> CAUCE 4

MEMORIAS DEL AGUA

Un cauce sobre
creación y recuperación
de la memoria

Afluente 4.1
Archivos del agua

Afluente 4.2
Poéticas de la memoria

Maitzak 12

URUMEA IBAIAREN EZAGUTZAN ETA DEFENTSAN INPLIKATUTA DAUDEN ERAGILE SOZIAL, PERTSONA ETA KOLEKTIBOEN TOPAKETA

🕒 18:30

📍 Cristina Eneako Ingurumen Baliabideen Etxea
📞 Euskaraz eta gazteleraz

Urumea ibaialdeko hirigintza proiektuen inguruko hainbat eztabaida eta ziurgabetasun urteren ondoren, beharrezkoa da berriro elkar aurkitzea, hitz egitea, eta, ibai inguruan, ibaian bertan eta are ibai beragatik aurrera eramandako proiektuak partekatzea; atzera begiratu, bai, egindako lana aitortzeko eta materialak biltzeko, baina, baita ibai ardatz izango duten ekimen berriak asmatzen jarraitzeko ere.

Ekainak 19

BIZIKLETA-TXANGOA URUMEA IBAIALDETIK

🕒 10:00-14:00

📍 Topalekua: Mikel Laboa pasabidea
📞 Doako jarduera
📞 Izena eman behar da 943 45 35 26
✉ cristinaenea@donostia.eus
📞 Euskaraz eta gazteleraz

Mundaizko zubitik ibaian gora joango gara bidegorritik Martuteneraino. Handik Ergobia, Karabel, Astigarraga eta Fago-llaga inguruetan ibili ostean Donostiara itzuliko gara.

HIDROLOGIKAK » 2. IBAIBIDEA » 2.2. IBAIADARRA

Ibaideko natura

Apiririak 9 eta 23, maiatzak 7 eta 21

URUMEA IBAIKO FAUNA ETA FLORA EZAGUTZEKO TRAINERU-TXANGOAK

- 🕒 17:00
- 👤 Topalekua: Mikel Laboa pasabidea € 5
- ✓ Izena eman behar da 943 45 35 26 cristinaaenea@donostia.eus
- 📍 Euskaraz eta gaztelera

Urumean arraunean eginez bertan bizirik diren animalia eta landare espezieak ezagutzeko aukera izango da.

Apiririak 10 eta 24, eta maiatzak 8 eta 15

ONIEZKO TXANGOAK URUMEA IBAIKO FAUNA ETA FLORA EZAGUTZEKO

- 🕒 11:00
- 👤 Topalekua: Mikel Laboa pasabidea € Doako jarduera
- ✓ Izena eman behar da 943 45 35 26 cristinaaenea@donostia.eus
- 📍 Euskaraz eta gaztelera

Urumean ibaitzertatik ibilbide gidatuak bertan bizirik diren animalia eta landare espezieak hobeto ezagutzeko aukera eskainiko du.

Maiatzak 28

TXANGOA URUMEA ETA EZKURRA (GOI BIDASOA) IBAIEN ITURBURUETARA

- 🕒 9:00
- 👤 Topalekua: Pio XII autobus geltokia € 10
- ✓ Izena eman behar da 943 45 35 26 cristinaaenea@donostia.eus
- 📍 Euskaraz eta gaztelera

Ezkurra herritik abiatu eta Errotalde erreka jarraituz Ezkurra ibaiaren iturburura iritsiko gara. Isurialdez aldatu ondoren, Ondarraituz erreka iturburura joango gara. Hori, beste erreka batzuk batzen zaizkiolarik, Bederan izena hartzen du, beheago Ollin, eta Goizuetatik gertu Zumarresta ibaiarekin bat egin ondoren Urumea izena hartzen du azkenik.

HIDROLOGIKAK » CAUCE 3 » AFLUENTE 3.3

Cultura: congreso del río a la bahía

AGALETAKO ERREKA

11 y 12 de noviembre

CONGRESO INTERNACIONAL DE LA FEDERACIÓN EUROPEA DE BIOINGENIERÍA Y LA ASOCIACIÓN ESPAÑOLA DE INGENIERÍA DEL PAISAJE

- 👤 San Sebastián
- ✓ Más información e inscripciones www.aeip.org.es

Esta edición girará en torno al agua y al río. Será un encuentro en el que se presenten y analicen los mejores trabajos y prácticas tanto de restauración como de tratamiento del espacio fluvial en el medio urbano. Será un foro de debate con el objetivo de generar nuevas prácticas e ideas sobre la convivencia humana con el río.

HIDROLOGIKAK » CAUCE 3 » AFLUENTE 3.2

Sociedad: el río mola

MANDOEGIKO ERREKA: APRENDIENDO A CUIDAR DEL RÍO

Talleres en torno al río con un componente científico, lúdico y artístico pensados para realizar en familia.

Programa del primer día: *El río como sistema: hidromorfología y concepto de cuenca*. Segundo día: *Hidráulica, vegetación y Fauna*. Tercer día: *Excursión conjunta por la cuenca del Urumea*.

Talleres

- 🕒 9:30 a 13:30
- 📍 Lugares por concretar
- 📍 Euskera y castellano
- € 6 € por taller
- ✓ Más información e inscripciones: ikertze@lkertze.net

3, 10 y 17 de junio

- 📍 Goizueta y San Sebastián

8, 15 y 22 de julio

- 📍 Hernani y San Sebastián

10, 17 y 24 de septiembre

- 📍 Astigarraga y San Sebastián

1, 8 y 15 de octubre

- 📍 San Sebastián (dos grupos)

Ekainak 2

URUMEA IBAIA: ALTXORRAK ETA MEHATXUAK

Arturo Elosegiren (EHU) hitzaldia.

- 🕒 19:00
- 📍 Udal Liburutegi zaharreko sotoa (kripta)
- 📍 Euskaraz

Urumea ibaiak kontraste handiko arroa zeharkatzen du, altxorrez betetakoa.

Kutsadura-iturri nagusiak desagertzearekin, bizia itzuli da haren beheko aldera, nahiz eta oraindik zenbait espezieren egoera nahikoa larria izan. Ezinbestekoa da arroko biztanleen bizimodua ibaiaren osasun ekologikoarekin uziartzea.

Ekainak 7

BATERA, BAINA EZ NAHASITA. URUMEA KO UR-UGAZTUNAK

Hitzaldia Jorge González-en eskutik (DESMA).

- 🕒 19:00
- 📍 Cristina Eneako Ingurumen Baliabideen Etxea
- 📍 Gazteleiaz

Urumea ibaiaren arroak kontserbatze egoera bikainak dituzten zatiak eta sakonki andeatutakoak ditu, bai eta hiri aglomerazioak eta jenderik bizi ez den eremuak eta industria jarduerak eta tradizionalak ere. Ugaztun arruntak nahiz mehatxatuak bizi dira bertan, bertakoak nahiz inbaditzaileak. Erronka ederra bioaniztasunaren kudeaketari eta ikerketari dagokionez.

Ekainak 16

FILM PROIEKZIOA: "BURBUNAK ETA ETSAYAK"

Aurkezpena Iñaki Sanz Azkue (Aranzadi) eta Eñaut Agirre (Dobera) egileen eskutik.

- 🕒 19:00
- 📍 Gipuzkoako Argazkilaritza Elkarteak
- 📍 Euskaraz
- 📍 Iñaki Sanz eta Eñaut Agirre 2016, 60', J.B. Euskaraz

Hernanin belaualdiz belaualdit transmittitu izan den natura eta ahozko ondarea biltzen dituen dokumentala da. Proiektua landareen eta animalien korpus bat egiteko helburuarekin abiatu bazen ere, bidean, hogeita bost hernaniarri egindako elkarrizketa zatiak biltzen dituen dokumentala egin da.

Ekainak 17

IZOKINA URUMEA IBAIAN, ITZULERA BATEN KRONIKA

Hitzaldia Iker Azpiroz-en (EKOLUR) eskutik.

- 🕒 19:00
- 📍 Udal Liburutegi zaharreko sotoa (kripta)
- 📍 Euskaraz

Izokina Urumea ibai eta adarretan gora gune gorenetera iristen bazen ere, gehiegizko arrantzak, jauzi hidroelektrikoetako presek eta kutsadurak izokinaren desagerpena eragin zuten. Egun, ibaiak birpopulatzeko asmoen ondorioz izokina Urumea itzuli da.

REZOLA ERREKA: DIBULGAZIO HITZALDIAK

Ibaia ez du bere ibaitideak bakarrik osatzen, arroak bere osotasunean baizki; elementu asko oreka hauskorrean direneko sistema bat da. Hortaz, ibaian lan egiteak, ibaialdean bizi diren pertsonak kontuan hartuko dituen ikuspuntu antizeko talde lana izan behar du: ingeniariatik hirigintzara, hala nola botanika, geologia, arkitektura edota historia bazter utzi gabe. Horrek, guztien onaren eta sistemaren osasunaren alde egiteko, arlo ezberdinetako lengoaiak ezagutu eta ulertu beharra dakar. Ideia horri jldotzat hartuta hanbat dibulgazio hitzaldi antolatuta dira.

Otsailak 24

MENDIA, IBAIA, ETA BERRESKURATZE HIDROLOGIKO-FORESTALA

Freddy Reyren eskutik.

- 🕒 19:00
- 📍 Goizuetako Udalekha

Otsailak 25

MENDIA, IBAIA, ETA BERRESKURATZE HIDROLOGIKO-FORESTALA

Freddy Reyren eskutik.

- 🕒 19:00
- 📍 Loiolako Kultur Etxea

Apirilak 13

AZPIEGITURAK ETA IBAIA: GIZAKIA ETA NATURA IBAI-FUNTZIONAMENDUAN INTEGRATZEN

Bernard Lachaten eskutik.

- 🕒 19:00
- 📍 Hernaniko Biteri Kultur Etxea

Apirilak 14

AZPIEGITURAK ETA IBAIA: GIZAKIA ETA NATURA IBAI-FUNTZIONAMENDUAN INTEGRATZEN

Bernard Lachaten eskutik.

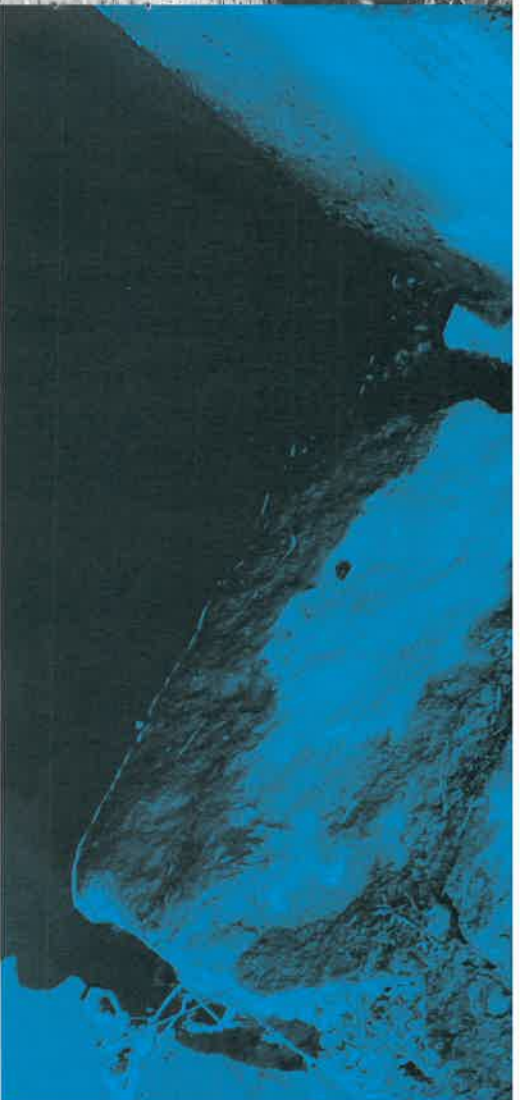
- 🕒 19:00
- 📍 Tokia zehazteko, Donostia

Maiatzak 11

NEKAZARITZA ETA IBAIA: UHOIDE-LAUTADA

Paolo Corneliniaren eskutik.

- 🕒 19:00
- 📍 Astigarragako Kultur Etxea

15 de septiembre

PROYECCIÓN: “LOS MALOS SUEÑOS DE RENÉ PETIT”

🕒 18:30

- 📍 Sociedad Fotográfica de Gipuzkoa
- 🗣️ Euskera
- 🎬 Eguzki Bideoak, 2014, 72', V.O. Castellano

La primera piedra del recrecimiento del embalse de Yesa se colocó en 2001 y trece años después todavía no se ha levantado ni un metro de pared. Mientras, las laderas del embalse se han deslizado en siete ocasiones poniendo en riesgo a las poblaciones aguas abajo. Su presupuesto ha pasado de 113,5 a 400 millones de euros. Recientemente, el presidente de la Confederación Hidrográfica del Ebro ha garantizado la total seguridad del proyecto. ¿Qué pensaría de todo esto René Petit, el ingeniero que construyó la presa en 1959?

23 de septiembre

LA LUCHA CONTRA EL PROYECTO DE LA PRESA DE SIVENS

Encuentro con el colectivo Tant qu'il aura des bouilles.

🕒 18:30

- 📍 Librería Kaxilda
- 🗣️ Francés con intérpretes al euskera y castellano

El proyecto de construcción de la presa de Sivens (sudeste del Estado francés) ha suscitado una fuerte oposición, convirtiéndose en una lucha emblemática en defensa del territorio. La agrupación *Tant qu'il y aura des Bouilles* que aglutina a personas y colectivos de procedencias muy diversas, inició la ocupación de la zona afectada por el proyecto en octubre de 2013, lo que marcó el nacimiento de la Zona a Defender (ZAD) del Testet. Nos hablarán de la estrategia de defensa de la ZAD a lo largo de la ocupación hasta su desalojo en marzo de 2016, reflexionando desde la actualidad sobre el devenir del proyecto y la lucha que continúa.

HIDROLOGIKAK >> CAUCE 2 >> AFLUENTE 2.3

Presas, embalses y pueblos inundados

13 de septiembre

PROYECCIÓN: "DAMNATION"

Después de la proyección debate con Arturo Elosegi (Universidad del País Vasco) e Iñaki Bañares (Diputación Foral de Gipuzkoa) acerca de la problemática de las presas obsoletas en nuestro territorio.

- 🕒 18:30
- 📍 Sociedad Fotográfica de Gipuzkoa
- 📍 Euskera y castellano
- 📄 Ben Knight y Travis Rummel, 2014, 88', V.O. Inglés subtítulos en castellano

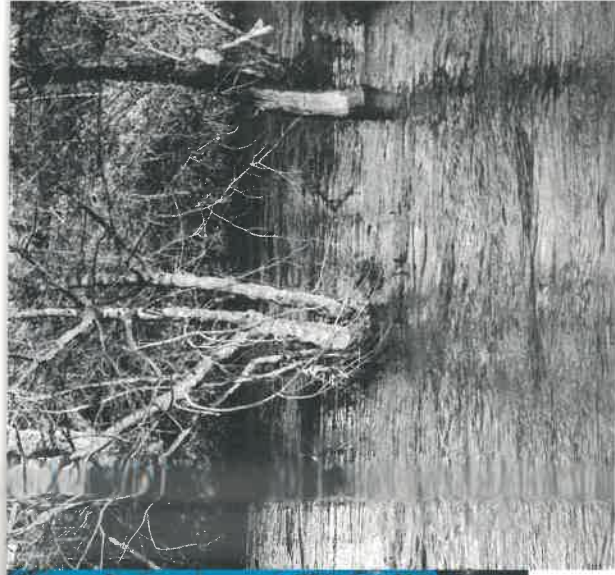
Un potente documental, polémico y político, en forma de odisea a través de Norte América que explora el cambio de actitud de la población: de enorgullecerse de las grandes presas como maravillas tecnológicas, a un despertar de la conciencia que pasa por considerar que el futuro va de la mano de la salud de los ríos.

14 de septiembre

PROYECCIÓN: "EL CIRUELO, UN PUEBLO BAJO LAS AGUAS"

- 🕒 18:30
- 📍 Sociedad Fotográfica de Gipuzkoa
- 📍 Castellano
- 📄 Carlos Rossini y Emiliano Altuna, 2008, 70', V.O. Castellano

El ciruelo cuenta la historia de la desaparición bajo el agua de un pequeño poblado de la sierra de Nayarit (México). El llenado de la presa El Cajón inunda el viejo rancho mientras las familias desplazadas intentan habituarse a la vida en el Nuevo Ciruelo.

TRUNKADA ERREKA: TXANGOAK

Herritarrek ibaiaren funtzionamenduaren ulermenean modu ludikoan parte hartzeko ibilaldiak. Donostiatik Goizuetarantz joango gara arroaren irudi orokorra izatearren; bidean hainbat geldialdi egingo dira ibaia eta bera osatzen duten elementuak hobeto ulertzeko: historia, kultura hidraulikoa, morfologia, ekologia, etab. Aldi bakoitzean herri bat izango da protagonismo berezia hartuko duena, eta beti izango dugu zain sorpresaren bat eta tokiko berezko mokiaduren bat ere. Azken txangoan, urtean zehar Biotzengiaritza tailerretan egindako lanak bisitatuko dira.

Txangoak

- 🕒 9:15
- 📍 Topalekua: Federico García Lorca pasealekua 10
- € 12 (janaria barne)
- ✔ Informazio gehiago eta izen ematea www.aeip.org.es

Otsailak 27

Herri protagonistak: Goizueta

Apirilak 16

Herri protagonistak: Hernani

Maiatzak 14

Herri protagonistak: Astigarraga

Azaroak 12

Herri protagonistak: Donostia

Maiatzak 13

NEKAZARITZA ETA IBAIA: UHOLDE-LAUTADA

Paolo Cornetini *ren eskutik*

- 🕒 19:00
- 📍 Cristina Eneako Ingurumen Ballabideen Etxea
- Azaroak 9

IBAIAREN BIZIBERRITZEA HIRI INGURUNEAN

Florin Florin *ethen eskutik*

- 🕒 19:00
- 📍 Tokia zehazteko

Azaroak 10

IBAIAREN BIZIBERRITZEA HIRI INGURUNEAN

Florin Florin *ethen eskutik*

- 🕒 19:00
- 📍 Tokia zehazteko

HIDROLOGIKAK, DEL RÍO A LA BAHÍA

“En los mismos ríos
entramos y no entramos,
[Pues] somos
y no somos [los mismos].”

Hertáchio

Ha fluido mucha agua por el Urumea desde que Fundación Cristina Enea, en colaboración con otras instituciones, colectivos y agentes sociales, puso en marcha *Hidrologikak*, un proyecto que nace para pensar las lógicas del agua desde la cuenca del Urumea y su entorno, escenario de muchas de las actividades de su programación.

Este año, trabajando en colaboración con la Fundación Donostia / San Sebastián 2016 y la Asociación Española de Ingeniería del Paisaje presentamos *Hidrologikak, del río a la bahía*, un proyecto que quiere impulsar nuevos procesos de convivencia con el río y reflexión en torno al uso que hacemos de sus aguas. Con este objetivo, desde el nacimiento del Urumea en Ezkurra hasta su desembocadura en San Sebastián, el cauce del río nos conducirá por temas y actividades que trascenderán su materialidad concreta para ponernos en relación con otros ríos vecinos como el Bidassoa, el Deba o el Urola, así como con otros ríos de Europa y del mundo. La importancia que tiene

el agua en cualquier sociedad nos invita a abrir la mirada hacia otros contextos y problemáticas relacionadas con la necesidad, el uso y la gestión de este líquido elemento. Identificar coincidencias y contrastes nos ayuda a reflexionar desde un conocimiento situado sobre la relación que establecemos con el agua y con nuestros ríos.

Tomando como referencia la obra de Ivan Illich *H₂O y las aguas del olvido*, se propone un acercamiento a la idea del AGUA COMO MATERIA, un universo de sentido que invita a sumergirse en las aguas del Urumea y empaparse de conocimientos, historias, imágenes y reflexiones sobre nuestro río y sobre lo que sus aguas perciben y reflejan. Las diferentes actividades, conferencias, talleres, mesas redondas, salidas, proyecciones y exposiciones conformarán una red hidrológica de afluentes conceptuales que alimentarán los cuatro cauces temáticos que dan cuerpo al programa: **El agua es un bien común, Agua en circulación, el Urumea como sistema fluvial y Memorias del agua.**

EL AGUA COMO MATERIA

EL AGUA COMO MATERIA propone repensar la naturaleza y los usos del agua entendiendo que éste es un material que cambia y evoluciona a lo largo de la historia y que lo hace de forma diversa según el contexto donde se sitúa. El agua puede pensarse desde su carácter natural y ecológico, como un compuesto químico, H₂O, pero también puede aprehenderse por su carácter sagrado y purificador, por los valores simbólicos que representa o la memoria que arrastran sus corrientes.

Con el ingreso en la modernidad, y especialmente a partir del desarrollo industrial, el agua pasó a considerarse como un elemento de limpieza, casi exclusivamente higienista, utilizado para hacer circular la suciedad y los desechos de las nuevas ciudades. La canalización de los cauces de los ríos, los sistemas de alcantarillado y las obras hidráulicas marcaron una transformación radical en los imaginarios del agua, extendiendo la idea del agua en circulación, que limpia y arrastra la porquería, y que vuelve al punto de partida tras ser depurada. De alguna forma, en oposición al agua de

la relevancia
nación comu-
prender cómo
stras cuencas
llo? ¿es demo-
nde a la realidad
estamos a salvo
ivativación del
tos se dan en
ción?

modelos
del agua y la
los valles, que-
a la realidad
traviesan los
nas. Las comar-
encia marcados
sistemas, donde
be ayudarnos a
ntre el medio y
O habitan.